1400

№ 79.

ԿՏԱԿ ԳԻՐՔ։

Շարադրեալ ՚ի չափ
ոտնաւորի։ Յատապեցել
՚ի թուին հայոց. ՌՃՀԱ.
հոկտեմբերի. ԺԵ։
՚Ի հայրապետութեն հայոց
Ածտրոյ սրբազան կա
թողիկոսի։ Յա ՚ի պատ
րիարգութեն տր եղեայ,
Գրիգորի արհի եպիսկ
պոսի։ Յառաջնորդու
թեն կոստանդնուպօլ
սոյ Յովհաննիսի մծա
բանի։ Որոյ հրամանաւն

Ա) *Նուաջաքանութի:*

Յամ ժամ զմահն յի՛ի մար
մինս մեր կրեսցուք. զի և կեանքն
յի՛ի ի մարմինս մեր յայտնեսցին:
2.Կոր.Դ.4.10: *Ըստ այսմ հարկ իսկ
է ամ քրիստոնէից մի՛շտ չարչա
րանացն քի՛ չարչարակից լինել
գործովք և արդեամբք. ըստ այնմ,
*Իսկ թէ չարչարանացն կցորդ
լինիցիմք, և փառացն հաղորդ լի
նելոց եմք: Այսպէս գոլով առ
ուցեալք՝ ի ջերմագոյն սիրոյն քի՛,
և ո՛չ կարացեալ հաղորդիլ գոր
ծովք, այլ գո՛նեա՛յ հաղորդի
ցուք լեզուաւ, ունելով մի՛շտ ի
մտի զպատմութի չարչարանացն քի՛:
*Որդ՝ առ նախ արարեալ ի Յա
կոբայ տն եղբօր: Որ և յետոյ
վարդապետք եկեղեցւոյ զարդա

րեցին զանազան ուրբօք։ Նա եւ ի
Ն՟Ը՟ նիւթոյ աստուածային կող
մեալ ի չափ ոտանաւորի, Մարտի
րոս դպրի ուրումն բուզանդա
ցւոյ ի թուականիս մերոյ 1165։
Նա եւ սորա տպեցեալ արդեամբ
եւ աշխատութեամբ նորին դպրի, ի
տպարանի սարգսի Հօրն եւ որդւոյ ի
բուզանդիա։ Նա բաժանի ի
գլուխս ութսան։

1։ Գլ․ Վ՟ս որպիսութեան չարչարանաց,
եւ մահուան փրկչին, եւ այլն։

2։ Գլ․ Վ՟ս նախատանաց յուդայի։

3։ Գլ․ Վ՟ս համբուրելոյ յուդայի զՔ՟Ս։

4։ Գլ․ Վ՟ս տանելոյ զՅ՟Ս առ պիղատոս

5։ Գլ․ Վ՟ս արձակելոյ պիղատոսի
զբարաբբայն։

6։ Գլ․ Վ՟ս կսկծանաց եւ ողբոյ մօրն։

7։ Գլ․ Վ՟ս բեւեռելոյ Ք՟Ի ի խաչին։

8։ Գլ․ Վ՟ս կազդուրելոյ յՔ՟Ս զմայրն

իւր ։

Թ։ Ժմ ի աւանդելոյ նր զ հոգին ։

Ժ։ Ժմ ի իջուցանելոյ զնա ի խաչէն ։

և ժամն թաղման նր ։

Յաղագս օրհնութեն Ջաւչորա
նաց, և Մնջական, և խոստովանութեն
փրկչին մերոյ* Յիսուսի Քրիստոսի:

✠

ՕՐՀՆԵՄ Զ
քեն ո՛վ տէր՝ երկնի և
երկրի. Ի՛ւակեց բանդը
նոր՝ մարմին որդի. Ի
բանալ բերանոյս՝ տուր ինձ բան
բարի. Պատմել զառաջին_կայ՝
չարչարանաց կոյսին՛:
Ո՛վ կատակ առաւանըդ օրգոյ՝
յաւրբաթի ծնի. գող ծնանաջ
է

'իբր բանին պօղոսի · որպ՟ ասէ
թէ յետ՝ մահուան հաստատի ·
պատուիրել մինչ 'ի զբրաբ՝ այսր
յաւիտենի ·

Այժմ ասէ գիրքն մեզ՝ թէ
ուերքն խաչի · եզրաւանագոյն
տանջանս՝ տարեալ մեռանի · իսկ
մեք ո՛չ թէ ո՛չ՝ աղացուք կոծ
սգոմ · լալով ըզտերքն մեր՝
զձ՟ծն ամենի ·

*Սուրբ սովորութի՟ է՝ մարդ
կային ազգի · երբ 'ի յօտար տե_
ղիս՝ մի ոք մեռանի · այնու հետև
երատակ՝ նորին յայտ ածի · զի ընտա
նեաց նորա ծանուցեալ լինի ·
Եւ յորժամ ոք երթայ՝ առ զե_
մանգղուժի · եղբ արցեալքն լեաց՝
նորին տրտմակի ; յայնժամ ոք ա_
ռաւել՝ այրելին կոչի · յանձաւա

այես

պէտալալոյն՝ ախրոտըն նըճա՛ւէ ։
Նոյնպէս եւ տէրըն մէր՝ քէն ցան
կալը · հայրըն մէր երկնաւոր՝
ստեղծիչն ամէնի · այսօր թառա
մեցաւ՝ զերթ ծաղիկ դաշտի ·
եւ գանիւ ճըմլեցաւ՝ ողկոյզն
ըղձալի ·
Ո՛հ ես եկեալ տամ ձեզ՝ ըղջօթ
ողբալի · լալ ըղ փըրկիչըն մէր՝
դիմօք տըխրալի · քանզի դո՛յ ժա
մանակ՝ լալոյ եկծ ի · նաեւ ժամա
նակ մէրթ՝ խրախութեան սըրտի ։
Նոյնպէս թեպէտ հօգւոյ՝
զուարթութեան տայ · չարչարանքը նո
րին՝ յո՛յժ անտանելի · զի զմարդ
կան ապատեաց՝ ի մահ հոգի · ի դը
ժոխոց ներքնոց՝ զմեզ կըլանողէ ։
Բայց մարմնապէս տըրտմիլ՝
մեզ հարկաւորէ · իմանալով զեր
կու՝

կու՝ հաւասարորս երկնի. թէ որք
ն՟ք՟ ի ժամ՝ խաչին յէ. խաւարե
ցան լինիլ՝ մասնակից պատժի ։
Որդ մեք ապա ո՞ ք՟ս՟՝ առցուք
կոծ սգոյն. լալով ընդ հաւա
ճորս՝ զարքային բոլորի. եւարդ է
կա՛յք ամենքս՝ կացցուք ի յող
բի. զի լիցուք մըշտակից՝ այսօր
քրիստոսի ։
* Ո՛հ երբ որք ըղ հայրն ի՝ հող
ընկըլաւնի. հա՛րկէ ձնարել զող
բումն՝ իւր ըստ կանոնի. արդ ա
սեն թէ վասըն տասըն պատճա
ռի. զմ՟ որք կոծէ՝ զհայրն երբ
վախճանի ։
✠ Նախ թէ ծեր մեռանի՝ ո՛չ կա
րէ շատ լալն. բայց թէ երիտա
սարդ՝ բազմակի ողբան. իսկ տէ
րըն մերքս՝ էր երեսնամեան. որ

 ի

՚ի խաչել ՚ի ձեռս հրէից անհա
ճան ։

Երկրորդ թէ որ մահճամբ՝
մեռանի խաւրեան. ոչ է պարտ լալ
ըզնա՝ յաղագս հանգըստեան. այլ
քաղցրախօս տէր մեր՝ գործ ուխ
պապանձման. եւ ոչ յդ նախատանօք՝
եհաս յիւր վախճան ։

Երրորդ թէ որ վ̄իւր՝ անըզ
գամու է. մեղայն եւ կըծաւաւն՝
՚ի մեռանիլ տան. ոչ պատկանի
հիւանդ՝ նըմա զլայ կոծ մահ. զի
բաղում տանջանաց՝ է նա պար
տական ։

Ապա զի՞նչ ասացէք՝ զորդւոյն
կուսական. որ վասըն մեր գոր
ծոյ՝ անօրէնութե. կայ առանց
խօսելոյ՝ ՚ի ցաւս զանազան. եւ այն
ունի մահճան՝ քոխան բարու
թէ ։

 Որ

✠ Զօրորդ թէ իւր որդւքն՝
ամիթ չե՛ն ըմպանման. կամ, գոր
ծակից եղեալ՝ իւրեանց հօր մահ
ուան. ո՛չ կարի ողբս անձնեն՝ յա
ւիտս գործեցման. զի չեղեն իւր
եանց տանց՝ պատճառ ամբերման.

Սակայն ոչ գաւիթ՝ արձակեր
կական. աւժգին լալով զմեռ
եալն՝ իւր ծողոփը ըղեան. զի գի
տէր որ վ՞ իւր՝ մեղայն արար
ման. ՚ի հրեշտակէն եղև՝ պատի
ժ ըն մահճան.

Բատ սոյն օրինակի՝ մեք եմք պար
տական. երախտաւոր փրկչին՝
մերոյ բընութե. զի եմք պատ
ճառ նորին՝ դառնագոյն մահ
ուան. մեր գործեցեալ մեղօքն՝
ըստուգանական.

✠ Հինգ երորդ զի թէ ոչ՝ կո

չէ

չի չինական · և իւր ստամբկ ան
ձամբ՝ հասեալ ՚ի վախճան · ոչ
բազմադոյն կրակիծս՝ յետ նորին
մահուան · ստանեն իբրև զորդւոյ
թագաւորական ։

Ահա այսօր զորդին՝ իւր արքայա-
կան · զգեղեցիկ և զգովելին՝ յոյժ
անգուգական · երկնաւոր հայրն
մեր՝ կամօքն իւրական · մատնե-
ցաւ իշխանացն՝ վ͞ս ըսպանութե͞ն ։
✠ Նեց երորդ թե չար ոք՝ և
ամբարտաւան · խռստասիրտ լեալ
բարուք՝ և փառատահաւան · յոր
ժամ՝ լինի մեռեալ՝ ոչ այնպէս
կոծան · ո͞չ ստանեն բարեաց՝
ողորմած մարդկան ։

Իսկ ողորմած տ͞ր մեր՝ յոյժ
հիացական · բըժըշկութի սա-
նէր՝ վըշտացեալ մարդկան · եր

բեմն յարուցաներ՝ զմեռեալս
անխաբան. ոպս լայր ընդ ղազար՝
զեդեալն ՚ի տապանն։

Եօթն երորդ յորժամ որք՝ ՚ի
մտօրս մարդկան. գող ծանիցի
թէ է՝ այր թարց ճանաչման.
և կամ, թէ թշնամի՝ չէ լսելոյ ար
ժան. վն անօրէնութեանց՝ որք
՚ինըմա կան։

Որդ ըզցանկալին մեր՝ քն ան
նըման. զած կենդանարարն՝ և
միշտ եականն. նաև ըզսիրելին՝
մեր ճըշմարտութե. ով որք ոչ
ողջացուցէ՝ ՚ի մեծ սրտմտութե։
Կանգիք էր մեզ ոպս՝ զերզայր
դատաւորական. իւր անգին մար
գարտին՝ բանին վեհական. և բա
րեկամ և հայր՝ նախախնամական.
ահա մեռեալ եղև՝ իբր ըզ պար
տական։

Ութն երրորդ գլ. երբ ոք հանէ
մերձ ինքեան. զայլս ՚ի լայց եկող
բուռն՝ յորժ մորմոքական. ի հար
կէ տաշորէ՝ սիրան ՚ի տրտմու
թէ. եգուտելով շարժի՝ ՚ի կոծ
հառաչման:

Սհա հազար աւաղ՝ մերոյ խեղ
ճութե. թէ արարածք այսօր՝
անշունչ եանքան. սուգ առեալ
են եւ լան՝ յիւրեանց հուն. ոմ
լուսահորքն են՝ ՚ի նըսեմութե:
Ապա եւմեք մարդիկս՝ որք եմք
բանական. հոգւով եմօք մաք
րեալք՝ ՚ի նորին փրկման. իսկ
արդ ո՞ր չափ պարտիմք՝ լինիլ ՚ի
կոծման. յորժ ցահագին դժմօք՝
հ՚ի սիրտ տրխրական:

Իննն երորդ. յորժամ ոք ՚ի դժե
րին մահհան. վախճանի ցե ա

ուանց՝

ւանց՝ տանջանաց հաստոն. բե՛ր
ուրեմըն ապա՝ թէ աճաղական.
ձայնս արձակե՛ն աւնա՝ ընտա
նիք խուրեան ։

Յակ ո՛չ պայապէս յաղագս ՝ յի
մահճան. աւր եթէ եղե՛ իյան
դուրրութ՟ե. այլ խի՛ստ չարչարա
նօք՝ եաւաւճել քան. սրբոցն ա
մենեցուն՝ ընտարեալս տանջան։
*Ո՛ր յայտնի ՝ իմեցի ց՝ պատճա
ւաց ցուցման. ածել ՝ի յայտ ըն
կերս՝ մարմնոյ տէրութեանն.*Նախ
զի մարմին ն՟ե ՝ յոյժ ընդդէմ
տանջան. ո՟ր անք որք ընդդեմա՝
աւաւճել ընդդան ։

Ով յորդնակի կոչի՝ զգայութ՟ի
ական. ՝ի մէջ պայլոց չորից ՝ որք
՝ի մէջ ըևալ կան. այսպէս և մի
ածնին՝ մարմին մաքրական .

ո՛չ էին եր կոշտացեալ՝ մարմին
մերական ։

Օ՛ի մերքն են մեղաւոր՝ որք
յա՛ր ինոյն կան. և ապականացու՝
իսկ եքակտական. բայց յերշու-
թինք՝ կոչի հոգեկան. և մար
մինն ըստ դաւթին՝ միշտ անա
պական ։

Եւ երկրորդ զի չարչարանք՝ սըր
բոցըն մահուան. տային ուրախու-
թի՝ հոգւոյ քաջութե. այսինքն
ըղ սերըն անմահու՝ որբ արքայու-
թե. և ըզտեսն մեծ այրին՝ միշտ ան
ըրաւական ։

Իսկ որ մահն նր՝ չէ՛ հա
խրախութե. բընա՞ ի բազմա
գոյն՝ տանջանս զանազան. զի եր
մաւորեալ՝ ընդ մեծութե. ա
ռեալ մաքուր հոգին՝ բանակա
նութե.

Քանզի էր ինքն Ած՝ ճարա-
րիչ մարդկան. եւ ինքն արքայու-
թե՝ եւ զօրութե. բայց մի-
այն գի՛ն լինէր՝ մերոյ փրկու-
թե. անտանելի մահճամբ՝ ի
չար հատուցման։

Երրորդ զի չարչարանքն՝ այն
զանազան. ՚ի կատարել իւրեանց՝
՚ի մէջ ձեռնարկման. զի այն որ
պարանաւն՝ կապի ՚ի բըլուն. սա-
կայն է՛ թուլագոյն՝ յո՛րքան
պընդութե։

Իսկ որոյ ձեռք եւ ոտք՝ ՚ի բեւե-
ռի կան. սոյն առի խըստագոյն՝
եւ կըսկըծականն. զի ամեն անդա-
մոց՝ ջիլքն անդ միանան. ուստի
կարի՛ ըղձայ՝ զցաւն ՚ի հատուց-
ման։

Մսպաւեօ էին փըրկչին՝ տան

ջանք զանազան. և ցաւք մորմոքա
կանք՝ որք ՚ի նա դէպին. զի բևե
ռեալ ՚ի փայտն՝ էր չորեք կու
սեան. ոտիւք և [illegible] ձեռօք՝ կայր
՚ի հեղուսման։

Զորորդ զի թէ մասն ինչ՝ լինի ՚ի տանջման. և մասն ինչ հանգչի լեալ՝ անտի ց չարչարման. նըմա ասի թէ է՝ պատիժ դիւրական. զի ամ անդամքն՝ ոչ են ՚ի դատման։

Իսկ տէրըն մեր այսօր՝ է՛ ՚ի զանազան. տանջանս և նախատինս՝ անօրէնութե. և ամէն անդամօք՝ մատնեալ խուրական. զի ընաւ չերևի ինչ՝ մասն ամբողջական։

Ոչ է՛ գլուխ նորին՝ փշով պըսակեալ. և անիրաւ ձեռօք՝

դէմ

դէմքըն ապտակեալ. յորմէ
հրեշտակք երկնից՝ սարսին պա
կուցեալ. այսօր եղև հրէից՝
Թքոմքըն լըցեալ։
Ո՜վ շնորհաբաշխ մեծ ձեռքն՝
ամէն օրհնեցեալ. գուլ բևե
ռօք և ոտքն՝ ի փայտ սևեռեալ.
յայսքան անտանելի՝ չարչարանս
կացեալ. համբերէր աղաւել՝
զհնութիւն մեզ ցուցեալ։
Ո՜վ և կողն անարատ՝ դեղար
դեամբ խոցեալ. հոսէր արիւն
և ջուր՝ ի միմեանց մեկնեալ.
ահա վասն այսորիկ՝ ծանր է
յորջորջեալ. և ահագին տան
ջանքն՝ լի կըրեալ։
*Ո՜չ զի պարտ է գիտել՝ թէ
ոչ է տարեալ՝ մարմինն և եթ
զայսքան՝ չարչարանս տըժեալ։

այլ բանն ընդ բընութեան՝ էր
մարմնաւորեալ. այնպէս կերեւէր ըզ
կերպ՝ զի նա հասուցեալ։
✠ Ինգ երորդ առաւել էղև
կոչեցեալ. յաղագս մարմնաւու՝
մօրն երանեցեալ. զի զորդւոյն
չարչարանն՝ աչօք իւր տեսեալ.
լայր անդադար ըզնա՝ ողբոյին
մորմոքեալ։
Օ՛ի յորժամ զոք տանջեն՝ լինի
արգելեալ. մայրըն նորին խուռն
և՛ի սուգ մըտեալ. քանզի թէ
տեսանէ՝ զորդին չարչարեալ.
յոյժ դառնագոյն ցաւի՝ սիր
տըն կըսկըծեալ։
Այնպէս և երբ որդին ըզմայրն
իւր տեսեալ. խուռն և՛ի յող
բումն՝ ևդիմօք ալէկեալ. յայն
ժամ ցաւն առաւել լինի զօրա

 ցեալ.

ցեալ կայծ կողկողագին՝ լինի
մըշտացեալ։

Վեցերորդ զի տէր մեր՝ է
ըզտանջանս տարեալ. յամէն ազ
գէ մարդկան՝ և խի՛ստ նախա
տեալ. որպ̃ ՚ի հըրէից՝ եղև խա
չեցեալ. և՛ ի զինուորաց՝ փըշով
պըսակեալ.

Յարանց և՛ ի կանանց՝ եղև հայ
հոյեալ. ՚ի ծերոց և՛ ի մանկանց՝
կարէ՛ ծաղր առեալ. և՛ ի քահա
նայից՝ ձորձով պատեցեալ. ապա
յամենեցունց՝ կըռափահարե
ցեալ։

Ահ եղէն բարեկամք՝ նորին
փախուցեալ. որպ̃ և մետասան՝
առաքեալքն ընտրեալ. չէ առա
ջին չարաց՝ կայր միայնացեալ.
և կատարէր ըզ գիրս՝ որք վասն
իւր գրեցեալ։

Ով Աբրահամու՝ տեսողն եգլ֊
ծեալ. նաև ՚ի յորդւս իւր՝ ըզ֊
նա գուշակեալ. ձեզ ասեմ՝ ձեզ֊
ասեմ՝ ՚ի սրբութ գոչեալ. մեր
դոյդ անպատճառայ՝ ճանապար֊
հորդեալ.

Դարձիք և հայեցէք՝ աչօք ձեր
տեսանել. Թէ իցե՞ն երբեք
ցաւք՝ ըստ իմ ցաւոցս լեալ. զի
դառնագոյն վիշտք են՝ յիմ վե֊
հասեալ. յորժէ տանջեալ լինիմ՝
կամաւ յանձն առեալ.

Ձան երրորդ զի Թէ ոք՝ լի֊
նիցի մեռեալ. ՚ի մարդոյ սա֊
բաց՝ զորս ոչ են տեսեալ. ոչ
լան ըզնա սրբուհի՝ յոյժ գոլա֊
բեցեալ. զի չէ՛ ՚ի սիրելեաց՝ ըզ֊
մահն ընկալեալ.

Այլ տէրն յաղթականաց՝ ե՛ ՚ի

 մահ

մահ եկեալ. և՛ի յաշակերտէն՝
իւրմէ ընտրեցեալ. այսինքն, ՚ի
չար եղեալ՝ յուդայէ մատնեալ.
և՛ի մեղաւորաց՝ է՛ այսօր մե-
ռեալ. Ն՛ունք Ծ՛է.

*Յաղագս չարութե յուդայի. և
նախատանաց նորին չա՛ր անձին.

*Գլուխ՝ երկրորդ.

✠

Ա՛յ խորամանկ յուդաս՝
և անօրէն մատնիչ. որ
եղեր ծ ընողաց՝ քոց մա-
հացուցիչ. վասն ա՛մենը պատճա-
ռի՝ լինիս վաճառիչ. անպարտ
վարդապետին՝ որ է կեցուցիչ.
Որ գրթացեալ երթող՝ քեզ ա՛վ-
նենգաւոր. ըսպանումն հօր և
մօր՝ քոյ զարմանաւոր. և յաշա-
կերտութե՝ կոչեցաք բաղձաւոր.

զքեզ ո՛վ հարութիւն լե՛՞ ապաւխ
տաճօր։

Ով և զօրացոյց՝ զքեզ մեծ
զօրութիւն․ յարուցանել զմե-
ռեալս՝ նորէն ՟էբ անճամբ․ և ինք
եան գանձապետ՝ արար բարու-
թիւն․ գիտելով ըշխորհուրդ՝ քո
լե՛ նենգութիւն։

Ո՛վ յուդաս անօրէն՝ ճուրա-
ցող բարեաց․ անողորմ և ան-
գութ՝ թափեալ ՚ի մըտաց․ երբ
զորդին ՚այ՝ և զտէրըն փառաց․
վաճառել կամեիր՝ անօրէն ազ-
գաց։

Ս̈էր յառաջագոյն՝ ՚իմիտ ո՛չ
ածէր․ գընալ առ մարիամ՝ սբ
կոյսն և հարցեր․ թէ ես կամիմ
զորդիդ՝ քո զոր սընուցեր․ որ
ծախթով վաճառել՝ ո՞ւմ արարեր։

Օ՜ է եւնա հընարէր՝ եւ տայր քեզ
ամէն. փոխանակ երեսուն՝ արծա
թոյ չարի. այլ զի նենգութե՛ լի
էիր ՛ի խորհրդոյ. մատնել զանպարտ
որդին՝ առանց պատճառի.

Մ՛ի չար եւ վատ յուդա՝ եւ թըշ
նամական. հի՞մ զքեզ յաւիտե
նից՝ ետուր կորըստեան. զի՞նչ
էր այն երեսուն՝ արծաթըն խո
տան. որ մատնեցեր ըզքո՝ ստեղ
ծիչն ամէն բան.

Տ՛ա եղեր անարգ՝ քան զաքար
զարմեան. ՛ի զանազան չարչար՝
նենգաւորութե. քանզի թէ
պէտ.նա որ՝ պահեաց զմի ամ
զան.նըրկարեն գեղեցիկ՝ եւ եղ
ջեւր վըրան.

Սակոյննա մեղանչեաց՝ յեւահայ
եշխանի. ՛ի մէջ այն օրինաց՝ որ

 ըստ

ըստածեր կոչի· իսկ դու ով անի
րածդ՝ ի մէջ ծերամարանի · մեղան
չեցեր ըզմեզ՝ համայնս ունուիւ:
Մի թէ ոչ յիշեցեր՝ ըզ զեղ-
ջըն նորին· որ ոչ արար օգուտ՝
իւրոյ գառն անձին· այլ՝ իձորն
աքովրայ՝ զնա տարեալ համին·
և անդ անխնայաբար՝ յոյժ քարկո
ծեցին:
Այսնպէս և չար արքայն՝ սա-
ճուղ կոչեցեալ· որ զանկարգ մե-
ղայս առ՝ տեսօղըն գոչեցեալ· յոր
ժամ որ ոչ ըլըսաւ՝ ձայնի ին
եկեալ· այլ դիմեաց չարութե՝
յամարն արձակեալ:
Որ և զամուսինն՝ կըրկնոյն ըմ
բըռնեաց · և բուռն հարեալ
զորոնոյ՝ նորին պատառեաց ·
յորժէ եռա զանձն՝ ոչ եա

 սաց ·

սայ. թէ պատուաստեաց տէր զքո՛
տէրութիդ փառաց.

Իսկ դու զԱծ և տէրն՝ ամէն
էակաց. բոլորովիմբ ետուր՝ ՚ի
մահ խի՛ստ չարեաց. վ֊ն որոյ ըն
կալար՝ ըղձմանց տանջանաց. ով և
ինքն ասաց՝ տանօղըն վր չարաց.

Ողջեա՛ս սանձուղ իւր սրով՝
զինքն եսպան կամաւ. որ յայլ ազ
գեայ ձեռն ո՛չ՝ զմահն իւր կա
մեցաւ. և՛ իմէջ դըժոխոյ՝ մէ
ղօք տանջեցաւ. բայց հե՛շտ ա
ռի պատիժն՝ որ նըմա տըրաւ.

Ո՛չ ի նա անգիտութե՝ մեղաւ
ուեսողին. իսկ դու գիտութե
ով՝ զնա ստեղծանողին. վ֊ն որոյ
առաւել է՛ պատիժ քոյին. եւ յա
ւիտենական՝ ՚ի տարտարոսին.

Այսպէս և այլ ոմըն՝ գեհենի

կոչեալ․ որ է․ խաչի նա՝ եր պա-
տանեալ լեալ․ թէ եւս եւս մե-
ղաց՝ սրբութե ցանկացեալ․ ընկէ յ
նեղեժանայ՝ եւ զարծաթ խընդ-
րեալ ։

Այլ եւս ըզնորին՝ ցաւըն
դառնութե․ ի վե՛ իւր անձին՝
որ բորոտութե․ զի սրտեայ զե-
ղեան՝ զայրն ըստուգութե․ եւ
անիծիւք նորին՝ մընաց ցաւըն
յինքեան ։

*Որդ զայասիկ դու ո՛վ՝ յու-
դա անըզգայ․ ո՞չ ես լըւեալ
երբեք՝ իգրոց թէ լեալ կայ․
զի պա՛րտէր իմա՛նալ՝ քեզ դէ՛-
հաց ծառայ․ եւ օրինակ առնուլ՝
անձինդ յարակայ ։

Այց գեղեզի եառ՝ զամանս
կատոր․ զբորոտութի անձին նա

եւ

եւմարմնաւոր. իսկ դու զլաւե
տակաւն՝ ցաւըն հոգեւոր . ՚ի
վայելուչն անձինդ՝ յոյժ արժա
նաւոր։

Եթէ կարօտ էիր՝ սակաւ որ
ծաթի. այժմ երբեք ո՛չ ագաւ՝
սաել ,յ.ի. քանզի եւ նա զի էր՝
գըթած եւ բարի . ոսկւով լց
եալ էր զքո՛ ցանկութիւն որոյն։

Բ,ալ զի ՚ի սկըզբանէ՝ էիր չորա
ցեալ. եւ խի՛ստ ագահութեամբ՝
զանձնըդ սընուցեալ. վ՚ն այնր
՚ի ձեռըս քո՛ եղեւ մատնեցեալ .
արարիչն Ա՛ծ՝ գոյից որք ստեղ
ծեալ։

Ամ՛ենօրէն յուդա՝ եւ թըշնա
ռական. Է՛ր կարծ բայցեալ եղեւ՝
սիրտդ ՚ի չարութե. քանզի զծա
ռայ մի որ՝ է՛ թա՛ց գիտութե.

վաճառեն առնըլով՝ հարիւր
դահեկանի։

Իսկ դու զարարչագործն՝ երկնի և երկրի. երեսուն արծաթով՝ ծախեցեր յայտնի. որպէս յոլովից լեզուաց՝ յակոբայ որդի. որ եղև վաճառեալ՝ այն
քան արծաթի։

Որդ՝ նա էր ըստեղծեալ և մարդ երկրային. իսկ վարդապետըն քո՝ ըստեղծող նորին. նա և ծառայ լինիլ՝ զնա վաճառեցին. իսկ դու զմեռանիլըն կամեցար
փրկչին։

Նա լաւ էր ասաց՝ տէրըն բոլորից. թէ բընաւ իսկ չէր ծնեալ չարայ կէց. թէպէտ զերծմանն պատճառ՝ եղեր ամէնից. սակայն ըզքեզ ետուր՝ չար

 պա

պատուհասից։ Տունք. ԻԵ.

*Յաղագս վաճառելոյ յուդայի զՔս. և մատնելոյ զնա ՚ի չարչարանս որ ՚ի ձեռն հրէից։ Գլուխ երրորդ։

✠

Եւ մինչ գընայր ըզ-
տէրն՝ վաճառել ինք-
նին. անօրէն հրէից՝
՚ի չար ժողովն. իսկ տէրն
երկայնամիտ կայր ՚ի պար-
տիզին. և ուսուցանէր անդ՝
զաշակերտսն բանին։

Որ մեկնեցաւ սակաւ՝ մի ՚ի նոցանէ. և ընկըլաւ խորհէլ՝ զիւրոյ մահուանն. և քրտունքն որ արեան՝ հոսէր ՚ի նմանէ. և կրէր զերկիւղ մահուան՝ որ դըժուարին է։

Եւ ՚ի խորհելն այն չափ՝ զտան

գլխաւորն կրէր · որ չափ եւս
առաւելն՝ երբ ՚ի տանջանս էր ·
եհաս յայնժամ յուղդան՝ որ մատ
նելոց էր · բազմութբ հրէից՝
ոյց համախոհ էր ·

Նոր քաղցրութբ սէր մեր՝
հարցանել սկըսաւ · թէ զո՞ խըն
դրէք դուք այժմ՝ եկեալ ձեր
կամաւ · եւ ասեն ընդ յս՝ նենգու
թբ բազմաւ · որոյ նազօրեցի՝
անուն կոչեցաւ ։

Յայնժամ կամաւ ասաց՝ թա
գաւորն երկնի · թէ ե՛ս եմ զոր
խընդրէք՝ արդ փութանակի ·
եւ յասելըն զայս բան՝ փըրկչին
յիսուսի · սաստիկ ամենեքեան՝
հարան ընդ գետնի ·

*Ահա յայտնի եղեւ՝ թէ փըր
կել կարէք · զինքն ՚ի չարչարա

 նաց՝

նաց՝ զորս կըրել մերձ էր. բայց
՚ի դժոխոց ըղձմեղ՝ ապաւել
կամէր. վ՞ն որո՞յ ՚ի տանջանս՝
կամաւ խոնարհէր:

Ապա եկեալ յուդա՝ արքանեակ
չարին՝ համբուրելոց ըզ՞ք ձեռն՝
յիսուսի փըրկչին. և ո՞ղջ լե՛ր
վա՛րդապետ՝ ասէ չարեաց լին.
այն որ եպան յառաջ՝ զհար ծը
նօղս անձին:

Պատասխանեաց նըմա՝ որդւոյն
միածնի. ասէ համբուրելո՞վ՝
դու ընկէրդ յուդի. մատնես
զորդի մարդոյ՝ ո՞վ կըցորդ չա
րի. պատրաստելով անձին՝
զվայն անդառնալի:

Մ՛վ խորամանկ յուդաս՝ և ամ
բարտաւան. կերպիւ սիրոյ մատ
նես՝ զա՞ծ ըն բան. փոխանակ

երախտեաց՝ նորին արարման։
շարի՞ս հատուցանես՝ նըման սպա
նութե։

Յայնժամ կալան զյիսուս՝
հրեայքն անօրէն։ Ծեծեցա
նել զնա՝ որպէս մարդ-կորէն։
իսկ պետրոս ընդ սուրն իւր՝ սա-
'ի պատենէն։ հանեալ եհատ
զուրումն՝ ականջն 'ի գլխէն։
Եւ յիսուս պետրոս՝ դարձո
զսուրդ հանեալ։ զի ես կամաւ
իմով՝ եմ ընդ մահ համբերալ։ թէ
կամիցիմ փրկել՝ և թարց մահ
ուան կեալ։ կարեմ փրկել զիս
ես՝ ինքնին ազատեալ։
Ոչ զերկոտասան փիւրս՝ առ 'ի
հրեշտակաց. իջուցանել կարեմ՝
'ի զէն պաշտողաց։ բայց կամաւ
մեռանիմ՝ 'ի մէջ ջանջանաց։ 'ի

ձեռս հեթանոսաց՝ և հրէից
ազգաց։
Օ՜ թէ ո՛չ մեռանիմ՝ աշխարհս
ո՛չ փրկի. նա և մարգարէից՝
գիրն ո՛չ լընանի. յայնժամ զհա-
ւատալ ականջն՝ այնըր ծառայի.
բըժըշկեաց գըթալով՝ սէրն
ամենայնի.
Սա զնա կապեցին՝ չարքըն
ուժգնակի. և փախեան աշա-
կերտք՝ իւր փաղփաղակի. և զնա
ածեալ տարան՝ խմանել պա-
ժի. առ քահանայսըն չար՝ ա-
ռանց պատճառի։
Իսկ տէրըն քաղցրութե՝ տայր
պատասխանի. լինելով օրինակ՝
մարդկան ամենի. և ծառայն զո-
րոյ ունկն՝ ողջացոյց յայտնի.
եհար ապտակ փոխան՝ այնքան
պարգևի։

Յաղագս նոցա դու մի՛ լինիր
զարմացեալ. թէ զերախտիս փրկ
չին մոռացան մոլեալ. նե՛ սնդա
մայրյծն որ՛ եղև աղջացեալ. որ է
բեսուն և ումն՝ ամեայն ասա
ցեալ ։

Որոյ զի՛ ուլար մարմինն՝ էր ող
ջացուցեալ. և՛ ի զանազան ցա
ւոց՝ էր զնա ազատեալ. նա՛ զա
ռաջին ապաւէնն՝ եհար ուրաց
եալ. զպատճէրն՛ ի տաճարին՝
զոր նմա էր տրճեալ ։

Ոչ ասաց եթէ երթ՝ մի՛ ևս
մեղանչեր. զի մի՛ լիցի չարաչեղ՝
զի զերծեալ եղեր. ո՛ ապերա
խտներ՝ ի մեռ ոչ ածեր. զպատ
ճէր բըժշկողին՝ որ զքեզ
կորուսեր ։

*Որում զարմանայ յոյժ՝ ո՛ր

եկեղեցի․ ընդ ներողութին
այն՝ փրկչին յիսուսի. ապա չէ
զարմանք սակս՝ գանին երկրոր
դին․ զի որոյ ըշմի մանն՝ ողջացոյց
մարմնի։

Արդ՝ եթէ զայս սոքա՝ ոչ յապես
տարաքին. արդ զի՞նչ առեմ յա
ղագս՝ և անծանօթին․ զի որք
՚ի զինուորացն՝ անդ բաղումք կայ
ին. ապա զո՞րն համարիս՝ թէ ոչ
գործեցին։

Ոչ յօժարամ գայլըն այն՝ խածա
նել զկըսած․ զի փրկիչ գառն
այ՝ չարութէ բաղման. ապա ակը
սան և այլք՝ փողոտել կամաւ․
և ըզ բերանըն սուրբ՝ հարին ապ
տակաւ։

Ամենք զերեսն օրհնեալ՝ յոյժ
ապտակեցին. և այլք պի՞ղծ բե

 բա

բանով՝ ՚ի նա Թքանեին. և ըղ
գըլուխն ամանք՝ խի՛սա հարկա
նեին. և այլք ըղդեմն ահեղ՝
անխնայ ցըռեին։

Մեզքն ՚ի նոցանե զնա՝ յերկիր
ձըգեին. ձեռօք և գա՛րշ ոտիւք՝
կոխան առնեին. յորմե ևանմար
մինք՝ պալեալ սարսեին. այսօր
հրեշտակք զնորայն՝ մեռանել կա
մին ։

*Ո՛վ որդի իմ՝ անեղծին չբողո
րից. որպես համբերեցեր՝ այս
քան խի՛ստ դանից. վասըն մե
ղաց մերոց՝ Թա՛գաւորդ երկ
նից. որպես տարեր զտանջանս՝
՚ի չար հըրեից։

Ո՛ երկայնամիտ տէր՝ որդի ու
կուսին. ծընեալդ ՚ի նըմանե՝
ա͞ծ անքընին. յո՛րպիսի չարչա
բանս՝

րանս՝ դու ո՛վ միածին․ խոնարհե
ցոր այսօր՝ իջեր կրել ուժ գին։
*Ս՟ նախ՝ ի յապարանս՝ աննայլ
տարին․ որ էր աներ եղեալ՝ կայի
ափային․ և նախատանօք չարքն՝
ի ճանապարհին․ ըզ տէրքն մեր
քս՝ յոյժ հարկանէին։
Քահանայապետն այն՝ հարցա
նել սկըսաւ․ զ վարդապետու
թենէն՝ նախանձու բազմաւ․ և
ի պատասխանելն՝ յիսուսի մեղ
մաւ․ և ի կեալն հեզութե՝ առա
ջի մեծաւ։
Յայնժամ՝ դարձեալ մի ոմն՝ ի
սպասաւորաց․ եած ապտակ
փրկչին՝ թարց պատկառանաց․
և ըզ պարշելն բերանն՝ երաց և
սատուց․ այդպես խօսիս և տաս՝
քան պատասխանեաց։

Ապա զխրատս անձնա՝ ուղար-
կեաց կապեալ. առ իւր կայիա-
փայ՝ փեսայն կոչեցեալ. զի քա-
հանայապետ՝ էր այն տարւոյն
լեալ. վասն որոյ և առ նա՝ եղև
առաքեալ։

Իսկ ընդ նորա անձն՝ քահա-
նայք դայլին. այլ և դըպիրք և
ծերք՝ ընտ անձատարանքն. աստ
վերկայ հակառակ՝ փըրկչին խընդ-
րէին. և ամենեքին ոչ լեալ դը-
տանէին։

Իսկ վերկայութիւն սուտ՝ չուտ վը-
կայէին. և ոչ բընաւ միմեանց՝
համեմատէին. քանզի լի՝ նախան-
ձու՝ էր համբաւ նոցին. վասն որոյ
նորա չար՝ ինչ ոչ գտանէին.

Քահանայապետն այն՝ ա-
պա յարուցեալ. հարցանէր

ըՀ յո՜ն՝ ամէն օրհնեցեալ. եթէ
գո՞ւ ես որդի՝ բարձրելոյն կո
չեալ. որ ՚ի մարգարէից՝ գըրոց
գուշակեալ։

Իսկ թէ տեսանիցէք՝ յասելն
յիսուսի. զորդի մարդոյ նըս
տեալ՝ յաջմէ հօր հզօրի. Եւ ե
կեալ ընդ ամպս երկնից՝ ՚ի կա
տարածի. հատուցանել ըստ գոր
ծոյ՝ մարդկան ամենի։

Իսկ ո՞յն զպատմուճանն իւր՝
պատառել ակըսաւ. քահանայա
պետն այն՝ նենգութ̃ մեծաւ.
Ասաց թէ ահա՝ ունկըն մեր
լըւաւ. զհայհոյութիւն դորա՝
առաժամս հաւաստեաւ։

Այսու հետեւ վըկայ՝ ո՞չ են
մեզ պիտոյ. զի նա զանձն իւր
ինքնին՝ արդ մատնեաց պատժոյ.

և տայց դատաստան՝ որպս դը
տելոյ. զի արդ թըւի ձեզ այժմ՝
և վըճարելոյ։

Ո՜վ միաբան ամենքդ՝ տեսել ըս
կըսան. եթէ մահապարտ է՝
այրդ մոլորութե. ապա ընդ զար
հուրելի՝ երեւան ատեան. թըշնա
նեաց առանց՝ լինիք զարհուր
մանն։

Ո՜վ ըզ գըլուխ նորին՝ ձողով
պատելին. և անողորմաբար՝ կըռ
փահարելին. և մարգարէա՛ց մեզ՝
քս ասելին. ո՞վ է այն որ եհար՝
զքեզ հարցանելին։

Ո՜վ ապտակելին յոյժ՝ ապաս
ծորք նոցին. անխնայաբար ըզ
դէմն Տյ բանին. և այսքան
տանջանօք՝ զոր նմա հասուցին.
ո՛չ շատացան յագեալ՝ որդիք
գեհենին. 63 Ո՛վ

ՍՈՂ 'ի քարեղէն սիւն՝ առեալ
կապեցին. եւ յամ̃ կողմանց՝ հարին
զնա ուժգին. մինչեւ ամէն մար
մինքն՝ արեամբ լինէին. ըստ գու
շակման ըզնա՝ եսայեայ բանին.

*Տունք. ԼԹ:

*Ողորմեա տանելոյ հրէից զամ̃
առ պիղատոս:

*Գլուխ չորրորդ:

Զքահանայք քո՛ն հարք
խորհուրդ արարին. յա
ռաւօտեան ժամուն
'ի մէջ ատենին. եւ զյս̃ տէր մեր՝
կապեցին կրկին. եւ պիղատոսի
զնա՝ տարեալ մատնեցին:

Իսկ նա եհարց զյս̃՝ միածին
որդին. ասաց թէ դու ես՝
թագաւոր նոցին. եւ յս̃ ասաց՝
զիւր պատասխանին. թէ դու

 ասա

տատցէր զայդ՝ բերանով քոյին ։
Ընդ քաղցրանայս խօսեալ՝ եպի
ղստոսին ․ սակ ՚ի սմա վճնասք՝
ինչ ո՛չ գրտանին ․ բայց նորա խըս
տագոյն՝ զենքեանն պընդեցին ․
Եւ չար համբաւով ցնա՝ պատաս
խանեին ։

Թէ զծողովուրդըս մեր՝ խըր
ատել ինքնին ․ յուսացանելըն
իւր՝ մեծա զամենեսին ․ զի էր ՚ի
հրեատանն՝ ստ բոլորովին ․ շըր
ջեալ և եկեալ մինչ՝ ՚ի տեղիս
քոյին ։

Նախ ՚ի դալիլէ է՝ սկըսեալ է
տօրին ․ խըրատելով զմարդիկ՝
զի ․յինքըն դարձցին ․
Երբ պիղատոս ըրճան՝ յաղագս
քիստոսին ․ Թէ դալիլեացի է՝
սընեալ ՚ինըմին ։

Տա զնա առ հերովդէս՝ տա-
նիլ շուտափոյն. զի և նա էր ՚ի
մէջ՝ երուսաղէմին. խերև խօ-
սիլ ակըստան՝ ըզ յետայխուսին.
բաղում բանիւք խուրովք ՚ի մէջ
ատենին.

Նակ նա պատասխանի ՝ ոչ ետ
ըընտանին. ով աստուծւկան՝ յամե-
տարանին. և քահանայապետք՝ և
դըպիրք նոցին. կարի՛ ըզ նըմա-
նէ՝ չարախօսէին.

Որհամարհեալ ըզ նա՝ և հերով-
դէին. խուրովք զօրականօք՝ ՚ի
հրապարակին. արկին սպիտակ
հանդերձ՝ ՚ի կատակ նորին.
շ փըրկչական ամենեցուն՝ և այ
ղանէին.

Դարձեալ զնա առաքեալ՝ և
հերովդեին, առ պիղատոս ՚ի

 ձեռս՝

ձեռամ՝ զինհօրայ նորին. և բա-
րեկամք միմեանց՝ յաճուրըն նը-
մին. եղեն իբրև զեղբայր՝ սիրե-
լի նորին :
Քանզի յառաջագոյն միմեանց
երկոքին. նախանձու թեամբ մե-
ծաւ՝ թըշնամիք էին. որպէս
և դէպք միմեանց՝ միշտ հակառա-
կին. բայց ՚ի կորուստ մարդ-
կան՝ յոյժ միաբանին:
Այս զքահանայս կոչէոլ՝ այն
պիղատոսին. ածին զսա առ իւ՝
զայս այրս դուք ինքնին. և ես ա-
հաճանիկ՝ յիմում ատենին. առա-
ջի ձեր աչայց՝ դատեցի կրկին :
Այլ ո՛չ վըռնաս գըտի՝ ՚ի սմա ըզ-
նաէին. արժանի գոլ մահուան՝ և
ապանման սորին. նա և ո՛չ հերով-
դէս՝ այն ամենեին. կարաց դը-

տա

տանել ինչ՝ ապիրատ ՚ի
նմին ։

Ետուն պատասխանի՝ ՚ի մէջ հանդիսին. միաբան հըրէայքըն՝ այն պիղատոսին . և մեք օրէնս ասեն՝ ունիմք առանձին . նո-
վաւ պարտէ դըմա՝ մեռանիլ ՚ի
նմին ։

Զի զանձն արար որդի՝ Այ ստեղծչին. մոլորեցուցիչ այդ՝ հըրէից ազգին. և երբ պիղատոս զայս՝ բանս լըւաւ նոցին. երկեաւ առաւել քան՝ զեր
կիւղն առաջին ։

Եմուտ յապարանս իւր՝ և ասաց փըրկչին. եթէ ,ուստի ես արդ՝ ասա՛ դու ինքնին. և ոչ բանիս պատասխանի՝ ետ զըրոյց նըմին . յայն ժամ դըժ հարացաւ՝ պիղատոս

 ուժ

ուժգի՛ն ։

Ասէ տայց ո՛չ խօսիս՝ ընդդէմ
բընաւորին . մի՛ թէ ո՛չ գիտես
թէ՝ է՛ յիմում ձեռին . իշխա
նութիւն հանել՝ զքեզ ՚ի փայտ
խաչին. եւ իշխանութիւն եւս՝ ազա
տել ինքնին ։

Ասաց իշխանութիւն՝ միածին
որդին . ո՛չ ունէիր այժմ յիմ՝
վերայ գըլխովին. եթէ, ո՛չ էր
տըրեալ՝ յերկնից քում ձեռին.
բայց մեղք մե՛ծ են այնմիկ՝
զիս քեզ մատնողին ։

*Ասէ տալ յայտնանէ՝ կամ եղե
նըմին . արձակել ըզյիսուս՝ աս
տուծոյ որդին . բայց անօրէն
հրէայքն՝ աղաղակէին . պի՛ղծ
բերանովն իւրեանց՝ յո՛յժ եւ ա
տէին ։

Ո՛վ է ղզա դու արձակեա՛ս ՝ չէ՛ս Թագաւորին . բարեկամ ճշմարիտ՝ և հնազանդ Նորին . զի որ ոք զանձն արքայ ՝ կոչէ կամաւին . հակառակ երեւի՝ կամաց արքային ։

Ո՛չ ասաց պիղատոս ՝ անօրէն ազգին . զարքայդ ձեր ե՛ս 'ի խաչ հանիցեմ՝ ինքնին . պատասխանի տրճեալ՝ հրէայքն ասացին . բաց 'ի կայսերէ չէ՛ք՝ մեզ արքայ բնածին ։

Իսկ պիղատոս գիտէր՝ զի զիր տըս նոցին . թէ նախանձու ըզնա՝ բերեալ մատնեցին . յամեն կողմանց ջանայր՝ 'ի մէջ սաւենին . յաղագս ազատութե՝ յիսուսի փրկչին ։

Սովորութի է ձեր՝ ամենայն ա

ցին .

ցին. յամենայնում տօնի՝ կամով
ձերային. արձակել ըզ կապեալ՝
մի՛ ՚ի մէջ բանտին. առ ՚ի պատիւ
աւուր՝ սրբութե̄ տօնին ։

*Յորժ եր ոմըն զորոյ՝ անուն կոչե-
ին. բարաբբայ զոր կապեալ՝ ընդ
խռովիչսն էին. ՚ի խռովելն ո-
րոջ՝ է՛ր սպանեալ նորին. զայր մի
անպարտ անձամբ՝ ըստ աւե-
տարանին ։

Ո՛ ոք կամիք խօսեալ՝ այն պէ-
ղատոսին. ասէ յերկուց աստի՝ որք
կան յիմ ձեռին. զի արձակեցից
ձեզ՝ զմահու արժանին. թե ըզ
յս̃ կոչեալն՝ որդին միածին ։

Իսկ քահանայք եւ ծերք՝ համա-
նեցուցին. զա̃մ ժողովուրդն՝
իւրեանց խորհրդին. զի խընդ-
րեսցեն զայեսու՝ բարաբբայ լո-
ւին.

ուլին. եւ ընդ յս̄ սէր մեր՝ կորուս
ցէն բնաւին ։

*Իսկ մինչ այս խորհրդովս՝
կային պատրաստեալ. կինըն պի
ղատոսի՝ առ այրն իւր ճեպեալ.
ասէ. զյս̄՝ որ կայր ըմբռնեալ.
չի՛ք ինչ քո, եւ արդարոյդ՝ այ
դորիկ կալեալ ։

Զի ընդ իս այսօր յանուրջս՝
անցք բազումք անցին. անձս ար
դարութե եւ՝ անմեղութե նո
րին. եցըհրեալս եհարց՝ պիղա
տոս կրկին եթէ զո՞ր յերկուց սա
տի՝ խնդրէք կամօքին ։

Իսկ նոքա միաբան՝ ի մէջ հան
դիսին. արձակեա՛ զբարաբբայն՝
աղաղակէին. սաստ իսկ յիսու
սի՝ պիղատոս նոցին. չի՞նչ արա
րից օծելոյ՝ ձերոյ արքային։

Ասեն ամենեքեան՝ սիրովք մեր
կամին. Թէ խաչեցեալ բարձցի՝
՚ի մէնջ կեանք նորին. զի՞նչ չար
արար ասաց՝ նա ձերոյ անձին.
Նոքա առաւել և՛ աղաղակէին.

Իբր տեսեալ օգնութի՛ ինչ
պիտանութիւն. Թէ ոչ ամենևին՝
լինի մտածմանն. այլ առաւե՛լ յոր
դի՝ որ յաղագս նորին. խռովու
Թի՛ ՚ի մէջ՝ հրէից ազգին.

Իսկ առեալ ջուր լուա՛ց՝ ըզ
ձեռս յառաջնոյն. ՚ի մէջ ժողովըր
դեան՝ և ասաց նոցին. քաւեալ
եմ յարենէ՝ ես բոլորովին. ար
դարոյդ այդորիկ՝ որ կայ յիմ
ձեռին.

Ետուն պատասխանի՝ ասելով
ընդմին. եթէ արիւն դորա՝ լիցի
կամովին. ՚ի գլուխ մեր և որ
դւոց՝

դուոց՝ մերոց որք ծնանին. յետ
այսօրիկ մինչև՝ ի յօրըն վերջին.
Ասաց առէ՛ք ըզդա՝ պիղատոս
նոցին. և ըստ ձեր օրինաց՝ դա-
տեցէ՛ք ինքնին. հրէայք ըն միա
բան՝ ձայն տային. Թէ չէ՛ ար
ժան մեզ զոք՝ ըսպանել ըմնաւ՛ քին.
Այս ասայ կամ՝ եղև՝ հաճիլ
զմիտս նոցին. պիղատոսին այն
մին՝ և տալ զխընդրելին. և հա-
ւանել վըճռով՝ ըսպանման փըրկ
չին. և ըզ չարն ազատել՝ փոխա
նակ ձորին ։ * Ղուկ՟ իգ ։

* Յաղագս արձակելոյ պիղատոսի
զբարաբբայն. և զյն մատնելոյ ՚ի
ձեռս հրէից, ՚ի չարչարանս ։

* Մուրս · հինգ երորդ ։

✠

ըզ հայ ցըռածս նոցին՝

 փու

փութով կատարեալ· արձակեսցէ
զքարաքայն՝ անօրինեցեալ· և
ետ ՚ի ձեռս նց̃՝ զեօ̃ գան հա-
րեալ· զի ելցէ նա ՚ի խաչ՝ որ
կայր պատրաստեալ·

*Ի՛Ծ տես եղբայր դու ասա՝
ում գլին զարմացեալ· ըշշարշա-
բանս փըրկչին՝ զի նա կատարեալ·
քանզի յերեկոյին՝ եղև ըմբըռ-
նեալ· անուի մինչև ցերրորդ՝
ժամ առաւուրն հարեալ·

Ի՞նպարիշտ հըրէից՝ ոչ ըբնած-
տըրեալ· հանգիստ քըրթել ա-
կան՝ մի փըրկչին գովեալ· այլ
շատ չարչարանօք՝ գլխէրն ան-
ցուցեալ· չըրչեյուցին զնծ՝ բա-
նըն բարձրացեալ·

Ի՛Հ երբ խաչէլ ըղնա՝ եղև հրա-
մայեալ· մուծին զնա ՚ի գաւթին՝

զինւորքն անիծեալ. նա և միան
գամայն՝ ըզ գունդըն կոչեալ.
ըզ գեցուցին նըմա՝ քղամիթ
կարմրացեալ։
Որ ՛ի գլուխըն պըսակ՝ ՛ի փը
շոց եդեալ. և եղեգն ՛ի յաջոյ՝
ձեռըն մատուցեալ. և ծունըր
դընելով՝ ՛ի խոնարհ անկեալ. կա
տակէին ըզնա՝ սոյնպէս ասա
ցեալ։
*Ուէ ողջ լեր Թագաւոր՝ Հրէ
էց կոչեցեալ. և մարգարեա՛ց
մեզ՝ քո՞ղ անւանեալ. և առնու
լին զեղեգն՝ յո՛յժ ՛ինա թըքեալ.
և ծեծէին ըզ գլուխն՝ ո՛չ մերթ
զարհուրեալ։
Որ Երբ հանին արտաքս՝ ու
նէր բոլորեալ. պըսակ ՛ի վ՞ր գը
լուխն՝ ՛ի փշոց արարեալ. և հան

դերձ ծիրանի՝ էր նմա ըղձեցու-
ցեալ. Հ՚ի մէջ անօրինաց՝ կայր
յո՛յժ ծաղր առեալ։
Ի Հ՜ իբրեւ ձաղեցին՝ զնա մերկա-
ցուցեալ. հանին ՚ի նմանէ՝
զքղամիթն ագուցեալ. եւ զզե-
ցուցին նմա՝ զհանդերձն իւր
դարձեալ. Հ՚ի խաչ հանել առ-
րան՝ ըզ տէրըն բարձրեալ։
*Ընդ այսմ ամենայնի՝ չէ՛ր
տեղեկացեալ. բաղձալին մարի-
ամ՝ մայրն ամենօրհնեալ. այլ
աղօթէր ՚ի տան՝ մըրուք մաքրե-
ցեալ. ում եւ ՚ի բընէ՝ էր մի՛շտ
սովորեալ։
Բայց արդարեւ աւել՝ նմա
փութացեալ. այլ ո՞վ ոք կարիցէ՝
պատմել զէրն եղեալ. ո՛վ դառ-
րիել դու որ՝ նմա ծանօթ ես
 լեալ.

լեալ. Երթ եւ պատմեա՛ նըմա՛ այժ-
միկ ընթացեալ.

Եւ գաւրինել յայնժամ՝ զոյս
պատասխանեալ. քա՛ն լինի թէ
ես զայդ՝ ասիցեմ երթեալ.
գուցէ մեռանիցի՝ զայդոսիկ
լըւեալ. մայր ծն իմոյ այսօր՝
կարի՛ կըրկըծեալ.

Ո՛չ ես ետու նըմա՝ զմե՛ծ ու-
րախութի. զաւետիս երկնային՝
նա եւ բերկրութի. իսկ այժմ
ո՛չ կարեմ տալ՝ համբաւ դառ-
նութի. եւ ըզ գուժ ողբալոյ՝ եւ
զձայն տըրտմութե.

Ես ետու զաւետիս՝ նըմա ան-
վախճան. եւ անեզրանալի՝ թագա-
ւորութե. ո՛չ կարեմ այժմիկ
տալ՝ զգուժ խաչելութեան.
այլ եղանչափելի՝ բօթ յո՛յժ առ-
խարման.

Ես աւետիս ետու՝ յաղագս փրկութե՛· ի տանջանաց մե-ղաց՝ ա՛ծ մարդկան· արդ ո՛չ կա-րեմ՛ տալ դուժ՝ յաղագըս մահ-հան· և զանազան ցաւօք՝ փրկե-չին ապանութեան·

Ա՛րթ դու ո՛վ մե՛ հոգի՝ ան-կոյան ըղձալի· և աղդ արա նըմա՝ ըզ մանչն յի՛· թէ զինհորքն անօ-րէնք՝ կալան զքոյդ որդի·՛ի՛նչար-չարէլ ըզ նա՝ խաչին զի մե ուցի·

Իսկ ես ուրախութի՝ եմ բոլո-րովին· և ո՛չ տրտմեցուցի՝ ասէ մե՛ հոգին· զի ես հովանացայ՝ ՛ի վլ՛ նորին· և յարդարեցի զնա՝ տապահար բանին·

Այժմ ո՛չ է հարկաւոր՝ ինձ տալ գուժ նըմին· զի մի՛ տրտմեսցի նա՝ վ՛ իւր միածնին· զի թէ

Թէ իմնայցէ՛ յո՛յժ սրբայյան
ծին. ըղձ ողածինըն իւր՝ զանդրա
նիկ որդին.

*Ի՞ր ըղխայըն բարձեալ՝ ինք
նին, յի. եւ ՚ի գագաթըն այն՝ կա_
ռափմանն տեղի.*ո՛չ դուք մարխա
մանք՝ սի՛րելիք կուսի. որբոյն
մարխամնաւ՝ մօրն անարատի :

Պո՛ւք ծանուցէք ըղմա՛ն՝ մի_
ածնի նորին. ըղ՚ի հրեիցն ա_
ռեալ՝ այսօր դառնագին. եւ գք
նայեալ սոցա՝ առնա նըրաեին.
դիմօք ոըխորեալ առ՚ի՛ չբնաւ
իշխեին.

Ով մի՛ մեռանիցի՝ դողեալ
սըրբուհին. ՚ի մեծ տըրտմու_
Թէ՝ մահձան միածնին. այլ ՚ի
մխտանս կանայքն՝ աշօք հայե
ին. եւմա ծանուցանել՝ ո՛չ կա_

Ո՛վ աւետարանիչդ՝ յօհաննէս
մաքրեալ. դու գրեցա՛ է պատ
մել՝ նորա զիրն եղեալ. զի կա
նանց թուլասիրա՝ նաշակալեա
լեալ. ոչ կարեն ազդ աւանել՝
բանին ծանուցեալ.

*Սա առ կոյան ընթացեալ՝ հար
ցանէր նըմին. աւելով դը
փեցեալ՝ մօր աննարատին. եթէ
ո՛վ մարիամ՝ ո՞ւր է քո որդին.
ո՞ւր է ուրախութիւն՝ քո մանկուր
անձին.

Ո՞ւր արեգակնափայլ՝ ճառա
գայթ քոյին. ո՞ւր է փառք եւ պը
սակ նազելոյդ անձին. ո՞ւրանդ
բանիկ ըն քո՝ միածին որդին.
ո՞ւր է վարդապետ մեր՝ յա՛ ցան
կալին.

Ի՜նչ մայր ետն խմոյ՝ հրեայքն

 ըմբր

ըմբըռնեալ․ ատնին ըզնա ՚ի
մահ՝ խաչին ևկապեալ․ և անցու
ցանէին՝ ըզ ոտերըն կալեալ․ ընդ
ատէլըն յօհաննու՝ հրէայքն անի
ծեալ։

Լ՞Հ աղաղակէին՝ ոմանք ձայն
բարձեալ․ թէ ով որ տեսանել՝
կամի յօժարեալ․ մեծ ձա՛ նա խա
ռանօք՝ տեսցէ՛ այժմ մեկեալ․ զմօհ
առ ամարգարէիս՝ որ՛ իմէ նջ տան
ջեալ։ *Ն՛ուէնք․ Լ․ Ե։

*Ծաղագս կօկծանոյ և մորմոքման
մօր տն։ *Լ՝ կուխ վեց երորդ։

բրև լըՃռաՃ գայս կոյան՝
՚ի տան ի ւր նըստեալ․ ըզ
նա խաս․ ինա որդւոյն՝ զի
հրեէիցն առեալ․ զէ անցու
ցանէին՝ ըզ տէրըն կալեալ․

ատ․

աւդրամբ նորին և յոյժ ՝ զնա
այսպէս արարեալ։

*Յայնժամ թընդաց սիրան
իւր՝ և ուշըն բարձաւ. մըտացըն
վըրդովեալ՝ խռովիլ ըսկըսաւ.
Երբև ըղնետ ՚ի դուրս ՝ փոյթ
ընդ փոյթ թըռեաւ. և ոչ ըզ
կայծակն՝ արագ ցոլացաւ։
Երբև զարեգական՝ նըշոյլս ա-
բագեալ. և ոչ զարծըընի՝ եղև
սըլացեալ. եհաս առ միածին՝
որդին իւր գովեալ. և զնա աչօքն
ետես՝ ՚ի խաչանշանս կացեալ։
Ո՛չ կուռ զինու էին՝ զինւոր-
քըն վառեալ. և սուսերօք և
բրօք՝ զնա ՚ի մէջ առեալ. և այն
պէս վարեին՝ զինւորքըն մի-
ըեալ. զըստեղծիչըն գոյից՝ ՚ի խաչ
պատրաստեալ։

*Ի՞ն ընկլուաւ կոծ մամն՝ Երբև
զամպ գոռալ. գոչեաց ով ղօ
ախծ՝ սրբուհի մորմոքեալ. ակիք
նորա եղև՝ խիստ գալարեցեալ.
Երբև ըզ մնգաղաթ՝ յորովայնն
ընտրեալ.

Մըռընչեաց Երբև զինծն՝ ի մէջ
ամբոխին. և խռովեցաւ զերթ
ծով՝ ոչ կոյսն ի սրբոյն. պըղտո
րեցաւ ով՝ գետ պարմանային.
ոհաղերով զանպարտ՝ որդին
միածին.

Խաւարեցաւ ականն Երբև՝ ի հրոյ
այրեցեալ. ցամաքեցաւ լեարդն
ով՝ ի նետէ հարեալ. և աչքն ով
ըզ մէգ՝ եղև մթացեալ. և զերթ
մթին գիշեր՝ լոյսն ընաստուերա
ցեալ.

Ուշագնաց եղև՝ Երբև թալկա
ցեալ.

ցեալ. եքաղեցան ոգիքն՝ որոց տա-
պացեալ. անկա՛ յերկիր իբրեւ՝
ըղձի որ մեռեալ. սբ կոյսն ածա-
ծին՝ յանմարմնոցն օրհնեալ.

Ո՛վ մարեմանք շուտով՝ օգ-
նեցէ՛ք եկեալ. մօր ածն իմոյ այժ-
միկ՝ որ կայ տառապեալ. եկին և
յարուցին՝ ըղձա փաթացեալ.
և մխիթարէին՝ բանի՛ւ ըսփոփել.

Յորժամ եկըն ՚ի ուշ՝ և եւս
զորդին. յայնպիսի նախատինս՝
կացեալ կամովին. լայր եղերգաւ ք
ըղձն՝ կարի՛ դառնագին. եւ ա-
րեան արտասուս՝ թափէր ՚ի
գետին։

Լուռ հարկանէր զերեան՝ յոյժ
աղաղակեալ. եւփետէր ըղ հերս
իւր՝ ըհանդերձըն խըզեալ. ՚ի վր
սիրեցեալ՝ որդւոյն սուգ ա-

եալ. առաքեր եւսեր՝ սրբութին
ծածկեցեալ։

Ո՛վ որդեակ իմ յոյս՝ մօրըս սի–
րելի. ի ծնուայ իմոյ զքեզ ո՛չ
կորուսի. ո՛ դու ցընծութի
իմ՝ եւ անբիծ որդի. ո՛չ մնանե
ցար անէ՛րդ՝ երկնի եւ երկրի.

Ո՛ սրբութիւն խընդութեան՝ հիմ
ըմբըռնեցար. ո՛յ զուարճութի
իմ՝ զի՞ մինդ դառնացար. ո՛վ
բերկրութի հոգւոյս՝ ըզմի՞ սըխ
ըեցար. ո՛ ուրախութի իմ՝ ո՞չ
սըրամեցար։

Ո՛ պայծառ արեգակն՝ եւ լոյս
աշխարհի. զի՞ մինդ նըսեմացար՝
որդ փաղփաղակի. է՛ յաճախեանա
կան՝ կեանք իմ նազելի. զի՞ եր
մահացար այժմ՝ ա՛յ իմ բաղձալի։

Ո՛վ ծաղիկ իմ եւ տէր՝ որդեակ մեա

ծին. ընդ էր ապաւինեցար՝ մայօր
սատակադին. այլ հաւատա իմ և
կոյս՝ Տէր անքննին. ո՜ Տէր եղեր
Թեքալից մ՛րքայդ երկնային.
Օ՜ն արդ պսակեցար՝ փշովք
նախատանաց. որ սէ՛ր եղարդ հո
գւոյս՝ որդեակ իմ դովեալ. ո՜
պսակ իմ և փառք՝ վասն էր ըմ
բռնեալ. դանեցար՝ ի հրէից՝ և
միշտ պատժեցեալ.
Ո՜ Տէր կամաց՝ ի խաչ՝ մարդա
րի՛ ազգանդին. խոնարհեալ բարձ
րացար՝ որ զբարձրեալդ ինքնին.
այլ ամենաձանձանչ ակն՝ իմ յոյժ
մեծադին. զի արդ բևեռեցար՝
սաստիկ՝ ի խաչին.
Ո՜ բարձր աշտարակ իմ՝ հաստա
տուն որդի. վասն էր դըղըրդե
ցար՝ այսօր ցա՛նկալի. որ ամուր

պարգեւող իմ՝ տուծ օղ ապաշխարհի․
արդ ընդ երբ քակտեցար՝ դու
փութանակի ի ։
Ա՛ համանափիւռ ծաղիկ իմ հո
տաւէլի․ ո՛վ թառամեցար՝ ո՛ր
դեռակ նազելի․ չէ՞ նչ առնեմ
ժայռըն քո՝ որ եղէ գերի․ առ ո՞վ
երթիցեմ այժմ՝ ա՛յ իմ տենչալի։
Ո՞վ կոչիցեմ այսօր՝ ինձ ՚ի
յօգնութի․ մօրըս ողորմելւոյ՝
ո՛վ իմ ցընծութի․ աշա վա՛յ և
եղուկ՝ ի՛սա եղանութիւն՝
այսօր եղև անձինս՝ ո՛վ որդեակ
սիրուն։
Վա՛յ և եղուկ այսօր՝ ՚ի մէջ
կեդ․ նեաց․ աւեայցի մօրս քոյ՝ ո՛վ
կեանք իմ կենաց․ եղո՛ւկ և վա՛յ
անձինս՝ ՚ի մէջ մարց բազմաց․
ո՛վ որդեակ իմ յո՛՝ լոյս իմոյ ա

*Պւու որ ուրախութիւն՝ ես
ո՛վ ցանկալի. զմ ամէրելոց՝ զ՛ծ
նք հոգինա սրգածորոյ՝ յոր
զաւ. մխիթարիչդ զծ՝ մանուկ
հոր հզօրի.
Փութացեալ առ սբ կոյս՝ մայ
րըն յիմխիթարեան ըզն՝ արդ
վաղվաղակի. իսկ նա պատասխա
նէր՝ թէ ո՛չ պատշաճի. ածուրս
ուրախութի՝ առ մօր միածնի.
Եղեւ ուրախութի՝ սամ
բայց ո՛չ կամի. առնուլ ՚ի յան
ձըն իւր՝ սբ կոյսն իւրում. զի
միածինըն իւր՝ ՚ի հրէից միջէ.
՚ի ձեռս անօրինաց՝ այժմ կ չար
չարի.
*Ըղջեցուցանելն՝ ըզ սէրըն
դարձեալ. ընդ զմ ատեղիս՝ ուժ
գին չարչարեալ. և մայր նորին

ընդ հետ սրբութեան մոլորեցեալ. գը
նայր հայել գործոյն՝ տանջանս
պատրաստեալ.

Ո՜ բազում օտարք անդ՝ որք
էին եկեալ. և կոծ էին ընդ նա՝
կարի՛ կսկծեալ. լինէր թէ
անտանօր՝ էաք մեզ դիպեալ. տե
սանէաք աչօք՝ մերովք արմա
ցեալ։

Թէ անօրէնքն ո՛ւր՝ քար և հող
առեալ. արկանէին ՚ի գլուխ՝
փրկչին գովեցեալ. և նախա
տինս բազում՝ յոյժ նըմա տը
հեալ. չարչարէին ընդ նա՝ հրէ
այքն մոլեալ։

Ո՜ սակաւիկ քայլեաց՝ գերի
մայր նորին՝ և դարձեալ խոնար
հեալ՝ անկաւ ՚ի գետին. և փու
թացեալ կանանցն՝ առեալ կանգ

 նե

նեցին. զողորմութիւն ըզ մայրն՝ յի
փրկչին.

Այժմ տանջեցաւ սատանայ՝ դեւ որ
դին. զի ծանր էր փայտ խաչին՝
զոր կրեր ինքնին. եւ պարանոցք
ըզ նա՝ քարշէին ուժգին. եւ ան
ողորմաբար՝ յոյժ չարչարէին։

Այժմ ըզ պահակ սիմոնն՝ ըզ կիւ-
րենացին. առ ՚ի բարձող կալան՝
յի խաչին. եւ տիրամայրն ըզ հետ՝
դիմօք լալագին. երթայր եւ ա-
ղաղէր՝ զորդին միածին։

Տեսեալ մարիամայ՝ ըզ սուրբ
տիրուհին. ՚ի յողբումն եւ ՚ի լաց՝
կարի դառնագին. ո՜վ սիրա-
մայր վն էր՝ կամիս ասէին.
գնեալ ՚ի գողգոթայ՝ տանջանաց
տեղին։

Ո՜վ ահա կորուսաք՝ զմեր հայրն

երկնաւոր . զքեզ եմ՛ըս տալ
մահաւն՝ կամիս կամաւոր. դար
ձի՛ր ՚ի տուն քո ո՛վ մայր մեր հո
գևոր. ևմի երթար ըղ հետ՝ որ
դուստր վըշտաւոր .

Իսկ նա այսպէս ասէր՝ սըր
տիւ ցաւագին . Թողէ՛ք զիս զի
ևեռ՝ մեռայց ընդ նըմին. Թո՛ղ
տուք ինձ զի եղէց՝ այսօր ես
ինքնին. խաչակից իմ որդւոյս՝
տառապեալ այս ուժգին .

*Նունք. Հդ .

*Յաղթողս բևեռելոյ հրէից զորն
՚ի խաչափայտն. և զանապատն աղէտս
և կոծման մօր նորին .

*Նըրուխ, եօթն երորդ .

Ապա զխոցն առաջի՝ ասաց
մօր փըրկչին. կանգնեցին
զի տեսցէ՝ զիւր խաչ

եալ

եալ որդւքն. և զօրն յերկուց կող
մանց՝ տատանէկ քարշեցին. և ՚ի վն
խաչին՝ զնա տարածեցին ։

Յորժ բռնադոյն ըզ ձեռս՝ և
զոտս արարչին. հաստատագուլ ըբևե-
ռօք՝ չորքըն պընդեցին. զի ան
խընայ կուանաց՝ սաստիկ հարկա
նէին. և այնպէս ՚ի փայտին՝ զնա
բևեռեցին ։

Յորժ յետոյ ակներև՝ զխաչըն
կանգնեցին. ՚ի տես ամենեցուն՝
զի դիւր հայեսցին. յորժամ ամ
կըրեաց ըզ ցաւս՝ մածին որ
դին. և զտանջանս ՚ի հրեից՝ ՚ի
վերայ խաչին ։

*Յորժ հեղանիւր արիւնն՝ ՚ի խա
չափայտին. յոտից և ՚ի ձեռաց՝
յորժ՝ անպարտ գառին. խիկ մայ
րըն կայր բեկեալ՝ սըրտիւ առ
խաչին.

խաչին. և աստուծոյ զարտասուսն՝
հեղոյր ՚ի գետին.
Մ ՚ի՛ երբայց չափ ամեն՝ ով զմեծա-
ծին. լաց և կոծեա զորդիդ՝ օ-
ծեալ միածին. և նա ասէր ու-
նիմ՝ պատմեա. ես ինքնին լալոյ
յոյժ զիմ անձին՝ և անդրանիկ
որդին.
Քանզի տեսանեմ այժմ՝ որ
կայ ՚ի խաչին. և ոչ կարեմ օգնել՝
նորա բռնաւորին. վշտաց լի՝ տե-
սանեմ ՚ի վ՜է փայտին. և ոչ
կարեմ ածաքել՝ ընդ նա բռնա
ւին ։
Տեսանեմ զքեզ ահա՝ մեռանի
տանջեալ. և ոչ կարեմ լինել ընդ-
նորա մեռեալ. անհնարին տեսա-
նեմ՝ ըզ նա ծարաւեալ. և ոչ
արբուցանել կարեմ ջուր տա-
եալ.

Ո՜հ թէ զի՞նչ արարից՝ որդ-
ւոյ իմ անձին. զի աղաղակէ իմ՝
միածին որդին. եթէ ծարաւի
եմ՝ այժմիկ ՚ի խաչին. և տան
ըմպել նըմա՝ լեղի դառնագին։
Ա՜յ երկընչիմ երթալ՝ ջուր
բերել նըմին. գուցէ գըտանի
ցեմ՝ մեռեալ զիմ որդին. *ապա
կարէր տալ՝ նա դաբըրեղէն.
յայտ ածելով ըզըսնա՝ ածէ-
տեաց նորին։
Ո՞ւր է ածեալքն իմ՝ զոր քոյ
ինձ տըճեալ. ո՞ւր է ցընծութին
այն՝ քեւ ինձ շնորհեցեալ. ո՞ւր է
այն ողջոյնն իմ՝ զոր ինձ ընծայ-
եալ. ո՞վ գաբրիէլ հրեշտակ՝ ա-
սա՛ ինձ եկեալ։
Այսօր ինձ հակառակ՝ բանն քո
երևի. զոր յառաջ աւետեց՝ յու-

ցեր ողջունի․ վա՛յ ինձ զի յայնմ
աւուր՝ ՚ի բարբառ լեզուի․ մա-
րիամ ձայնեցեր՝ զիս վաղվաղակի։
Որ Թարգմանեալ կո՛չ դոլ լու-
սաւորեալ․ ահա այսօր եղե՛ն յոյժ
նըսեմացեալ․ և տեսցեր թէ
դու՝ լի՛ շնորհօք լուցեալ․ այսօր
լի՛ եմ ցաւօք՝ ես վիրաւորեալ․
Ուրա՛խ լե՛ր տեսցեր՝ մա՛րիամ
գոչեալ․ այսօր մեծ տրտմու-
թե՛՝ ես լի՛ եմ եղեալ․ տեսցեր
լե՛ր բերկրեալ՝ լեզուաւ բարբա-
ռեալ․ ահա այսօր ՚խռովք՝ եմ
սգաւորեալ ։
Ո՛վ գաբրիէլ դու որ՝ տեսցեր
նախկին․ թէ մա՛րիամ ընդ քեզ՝
տէր բոլորովին․ այսօր ահաւա-
սիկ՝ զտէրն իմ մեռածին․ հանեն
յի՛նէն տանջել՝ ընդ նա դատա-
դին․

Ո՛վ գարքելեալ յայնժամ՝ սաստ
ցեր գովել. թէ յետ կանայս՝
ես դու օրհնեցեալ. բայց այսօր
նախատինք՝ եմ կարի՛ եղեալ. ՚ի
մէջ խորայնե՛ւ ւարհամարհեալ.
* Նաև կարէր ասել՝ իւր աղ
գականին. որ է եղբայրեւթ՝ մայ
րըն մէկընդոչին. ո՞ւր է ո՛վ աղ
գական՝ իմ որովայնին. զընտրուղն
օրհնեալ զոր ինձ՝ ծանուցեր
Նախկին ։
Ն՝կ նաեւ ըղպըտուղն՝ իմ որ
օրհնեցէլ. եթէ ո՛չ եղև՛ յոյժ թա
ւամեցեալ. ե՛կ նա՛ս թէ զի
սըրդ՝ եղև թափեցեալ. և ո՛չ ցա
մաքեալ՝ զերթ ծաղիկ հատեալ.
Ն՛կ նաեւս թէ զորդեակս՝ ո՛չ
գանեցաւ. և ՚ի վ՛ը խաչին՝ զի
սըրդ ճըմլեցաւ. զի ՚ի վերայ փայ

տին՝

տին՝ արիւնըն հեղաւ. և իբրև
ըզ կարմիր՝ վարդ թառամեցաւ.
✠ Օ այս մայրն առելով գիրկս՝
արկանէր խաչին. և յոգւոյ հա_
նէր ա՟ե՝կոյան ա՟ծածին. հառա
չէր ՛ի խորոց՝ սրտաւ տարփալին.
և թառամեալէր զերեսն՝ ՛ի վերայ
փայտին.

Օրհնեալն անյագաբար՝ համ
բուրէր զորդին. և՛ի խի՛ստ կըս
կըծոյն՝ մորմոքէր ուժգին. ներ
կէր ըզ փայտն արեամբ՝ որդին
միածին. և մայրն իւր զարտա
սուսն՝ հեղոյր ՛ի գետին.

Հայրն երկնաւոր հոգւոյ՝ նա_
րին անկանէր. և մայրըն մարմն՛
մարմնոյն թևակէր. հոգին ՛ի չար
չարանս՝ էած ցին դժոխեր՝ և մայր
նորա ՛ի մահ՝ նորին վարանէր.

Այս նեղումն այսօր՝ ազգացս
մարդկային. որ փոխանակ մեղաց՝
մերոց ՚ի խաչին. բևեռեցաւ
սատանիկ՝ Տէր յորդին. և մահացաւ
բառնալ՝ ըզ մահ մեր ՚ի նմին։

Նա և տեսանէր յոյժ՝ ահօք ըզ
լոգին. այլ ապաւինեալ զորդին՝ ՚ի
վերայ խաչին. ըստ մարգարեու
թե՛ եսայեայ բանին. զոր մարգա
րէացաւ ՚ի վերայ նորին

Եւ տեսաք մեք ըզ նա՝ և ոչ
գոյր նորին. գեղեցկութի՛ և ոչ
տեսիլ բընածին. այլ անարգ նը
ւաղեալ՝ էր տեսիլ նորին. քան
զամ որդիս՝ ազգաց մարդկային։

Յաւանէր ընդ հրեայս՝ կոծե
լով զորդին. Թէ տապանեցէք զնա
այժմ՝ ո՛չ չարք ընդ նըմին. ըն
մեռանիլն այսօր՝ քաղցր է իմ
անձին.

անձին․ քան թէ ես կենդանի՝
մնայցեմ յետ սորին ։

Ոի թարց սորա կեանք իմ՝ մահ է բնաւորին․ և ուրախութի իմ՝ սուգ բոլորովին․ հանգիստն իմ՝ չարչարանք՝ անձինս սաստկագին․ լոյս և արքայութի՛ն իմ՝ դժոխք ներքին ։

Ոպ՟ դաւիթ ողբայր՝ զգեղեցիկ որդին․ զկորուսեալն աբեսաղոմ՝ դիմօք լալագին․ որդեակ աբեսաղոմ՝ որդեակ իմ անձին․ ո՞վ տայր արդ ընդ մահ իմ՝ փոխանակ քոյին ։

Ո՛ որդեակ իմ յս՟՝ տէրդ անքննին․ վս այլոց մեռանիս՝ գութ տարեալ նոցին․ յես ընդէր ո՞չ գթաս՝ ո՛վ իմ միածին․ ընդ քեզ մեռանիցիմ՝ տառապեալս ուժգին։

Ո՛ր Թարութի մեծ՝ տաս ա-
ւազակին. եԹէ այսօր ընդ իս՝
լիցես ՚ի դրախտին. զիս ե՞ր Թո-
ղուս ՚ի մէջ՝ հրեղէնց ազգին. և
քանասար գայլոց՝ արաբեային ·
Զհոգիս ՚ի դըժոխոց՝ ո՛րդեակ
միածին · կամիս դու ազատել՝
որք կան ՚ի ներքին · հե՞մ զիս ՚ի
գերութի՝ Թողուս ՚ի ձեռին ·
անօրինաց հրեից՝ մոլորեալ սե-
ռին։
Ո՛վ բերկրութիւն սրտիս՝ որ-
դեակ ծոցածին. յաղագս խաչա-
հանաց՝ նախանձոտ ազգին ·
մատուցանես աղօԹս՝ հօրդ երկ-
նաւորին · և ըզ մայրդ ընդե՞ր
ո՛չ ըմփոփես բնաւորին։
Ո՛վ լոյս աչաց որդեակ՝ մօրըս
քոյ կուսի. և գառն անպարտա

կան՝ մնացին ողջ է․ յաղագս որոց
մեղաց՝ ոչ իմ ասենչալի․ այժմ մին
կաս ՛խոստովանով՝ խաչին իւրոմն․

✠Ա՛հ զի ոչ առեալ զքեզ՝ յանթո
սրն դառնթի․ ըստ գուշակման
բանին՝ հրեշտակապետին․ և փո
խանակ փառաց՝ քոց սեփհակա
նի․ զքեզ կարօտ տեսանեմ՝ կա

թիլ մի ջրոյ․

Հազար աւաղ որ զքեզ՝ արքայ
յուսայի․ տեսանել մայրըս քո՝ ո
քաղցրիկ որդի․ և թագ՛ իգլու խ
ղըճնեալ՝ կարի պանծալի․ արդ
փըշոք պըսակեալ՝ տեսանեմ

յայտնի ։

Ո՛հ որ զքեզ յաճխեան՝ թա
գաճոր ծընեալ․ և ընծայս ՛ի մո
գուց՝ յոգունս ընկալայ․ ՛ի այսմ
որ ըստ օրէ՝ տիրել հայեցայ․ աշ

 խար

խարհի ո՛վ որդեակ՝ և համբեր
կալյայ ։

Ի ծննդեան քում ո՛րդեակ՝ հրեշտակք երկնայինն. աղաղակ բառնալով՝ փառս վե՛ր երգեին. իսկ արդ հրեշտակքըն չարք՝ ըզորդ իմ հարին. և թքով զերեսդ օրհնեալ՝ աներկիւղ լըցին։

Ի՞նչ արդ ո՛վ սիրելիդ՝ լըցաւ բանքըդ յին. զի ահա սիրտըս սրով՝ խոցոտի ուժգին. ահաւասիկ զորդին իմ՝ հրեշտակք խաչեցին. զոր գըրգըռեցեր անընդմամբ՝ դու ի տաճարին։

Ո՛հ որ զքեզ կուսութեամբ՝ ծընայ բա՛ղձալի. ո՛հ որ անձեղ կաթամբ՝ զքեզ կերակրեցի. աւա՛ղ որ նըրշաւակ՝ եղեալ այժմ տեսի. և մերկացեալ մարմնով՝ ի մէջ ատենի։

Օ՜նչ մեղար նմա՝ ո՛վ իմ քաղց-
րիկ որդի․ որք զքեզ արբուցա-
նեն՝ ըմպունդքն լեղի․ փոխանակ
այն ջըրոյն՝ զոր դու ՚ի գէնէ․ փո-
խեցեր նմա անդ՝ ՚ի հարսնարանին։

Ո՛վ քահանայք ձեզ զի՞նչ
էաք մեղուցեալ․ որ զայս հա-
տուցանէք՝ մեզ անօրինեալ․ փո-
խարէն բարութեանց՝ որդւոյս
գործեցեալ․ վն էր տանջէք ըզ-
նա՝ կարծրասիրտ եղեալ։

* Ա՛յն որդեակիմ՝ հեղութե
խրատեալ․ եւ ո՛չ իմաստութե՝
դաստիարակեալ․ եւ վն ո՞յր
պատճառի՝ կասս արդ բեւեռեալ։
անմեղ մարմնովդ ՚ի խաչ՝ եւ ա-
րեամբ ներկեալ։

Ո՛, յերդիկայտաս ո՛րդեակ՝ ըզքեզ
փախուցի․ եւ ՚ի մանկասպան որոյն՝

պահեալ զերծուցի․ և արդ
մարմնաւորդ արեամբ՝ բոսորեալ
տեսի․ և ինձ օգնելն է այժմ՝
յոյժ անճարելի։

Զանդամալոյծն որդեակ՝ քոյ
ողջացուցեալ․ գընացուցեր
փութով՝ և զմեղսն ջնջեալ․
իսկ այժմ մեկ բարձրացեալ՝ կաս
՚ի խաչ ելեալ․ ոտօքդ և ձեռօքդ
յոյժ՝ ՚ի նմա հեղուեալ։

Ո՛վ կեանք ընդ մեռելոյ՝ մեծին
որդի․ ո՛ կուրաց լոյս բուժօղ՝
տէրդ մեր․ զի արդ մատնեցար
այժմ՝ օրինազանց աշխարհի․ ՚ի
յանիծիցըն մահ՝ ոյ իմ բաղձա
լի։ ✠ Տունք․ խէ ։

*Յաղագս մխիթարական բանից․
կարդուրելոյ փրկչին զմայրն իւր
մարիամ։ *Գլուխ ութն երորդ։

✠

ակ հա՛նապազոյն՝ որդւոյն
միածին. անթարթ հայ
եր ՛ի մայրն՝ իւր միշտ բաղ
ձալին. և ըսէ ըստած խօսել՝
ընդ երանելին. ըսփոփելով
ըզնա՝ ծն̄ն անքննին։

Մի՛ լար ո՛վ սըրբուհի՝ մայր
իմ՛ կուսածին. զի մե՛ծ է ցաւ քո
յո՛յժ՝ քան զիմ ցաւս անձին. ար
տասուք քո կըսկիծ՝ տայ ինձ
սաստկագին. քան ըզ հեղումն
արեան՝ իմոյ ՛ի խաչին.

Բախտումըն քոյ կըրծէց՝ ծա՛նր
է ինձ ուժգին. քան զիմոյ բևե
ռաց՝ հարուածն ՛ի փայտին. կըր
կին սըրտի քոյ յո՛յժ՝ ցաւ տայ
իմ՛ անձին. քան ըզ բանիլ կողից՝
իմոց ցաւագին։

 Լարի

Սյարէ՛ խոցեա զիս քո՝ մերկութի
գըլխոյ · քան ըզ պըսակ փըշոյ՝
որ գըլխոյ իմոյ․ մի՛ լար մայր իմ
մի՛ լար՝ հարանըն բարձրելոյ․ և
մի զցաւս յաւելուր՝ ըզ միած
նիս քոյ։

Մաղըդ ըթմ ՝ի յաղէս՝ քո զոր
թարց սերման․ յըղացար և ծը
նար՝ փըրկութի մարդկան․ դիե
ցուցեր քոյին՝ ըստեսամբ մաքրա
կան․ և մի՛շտ կերակրեցեր՝ կա
թամբ կուսական․

Ծաբարձ բազկօք՝ մայր իմ սեն
չալի․ բարձեր և ընդունեցեր՝ գը
թովլյոգնակի․ մի՛ լար քա՛ղցրիկ
մայր իմ՝ տոչորմամբ սըրտի․ զի
կո՛յս նըճաղեալ եմ՝ ՝ի մեծ
տագնապի․

Ի՛ս յաղագս այնորիկ՝ ՝ի յերկ
նից

նիցէ. ՚ի հպարտական ծոցոյ՛ն ը-
նանիլ յերկրի. զի խորհուրդ-
փրկութեան՝ մեծ կատարեսցի.
մահճամբ իմով ՚ի փայտ՝ խաչիս
առակալի:

Ո՛Հ մեղք նախնի մարդոյ՛ն են և
քաւեսցի. և ՚ի նմանէ ծնեալ՝
մարդկան ամենի. ո՛վ ոք այսուհե-
տև՝ իմ սրբոյ խաչի. հետևելով
պատճէ՛լըշ սայօծարի:

Ի յաշխարհ գալըստեան՝ իմոյ
երկրորդի. նա ընդ աջմէ իմմէ՝
փառօք բազմեսցի. փառաւորել
զիս ՚ի՛ հօրն երկնաւորի. և ընդ
հոգւոյն սրբոյ՝ մի՛շտ մարդա
սիրի:

Որդ քաղէն ոդիք իմ՝ և
շունչս բաղատի. և կամիմ ՚ի
ձեռս հօր՝ յանձնել զիմ հոգի.

 ահա

ահա փոխանակ իմ՝ տամ քեզ՝ ըր
բուհի ։ զպատարագեալն յօհաննէս՝
իմ յորձ սիրելի ։

Ո՛հ մխիթարութիւն քո նա եղէ-
ցի ։ այսու հեծեալ մայր իմ՝ յայս
միկ կենցաղէ ։ դու լինիցիս նը
մա՝ մայր ո՛վ ամենչալի ։ եւնա քեզ
իբր ըզմի՝ հօգեւոր որդի ։

Իսկ ցամաքածին սըրտիս՝ տայր
պատասխանի ։ իբր միածին որ
դուոյն՝ կոյսըն տիրուհի ։ թէ մի՛
ասեր զայդ ո՛վ իմ տծ որդի ։
զի ո՛չ առնումյանձն իմ՝ թա՛
գաւորդ երկնի ։

Քանզի փոխանակել՝ ո՛չ կարեմ՝
բնածին ։ ընդ երկրաւոր մար
դոյ՝ զածդ երկնային ։ ո՛չ կարեմ՝
զըստեղծօղդ՝ ընդ ըստեղծածին ։
եւ ո՛չ ամենակին՝ զտրդ ընդ ծա-
ռային ։ Ո՛վ մար

Ովարդապետդ Երկնաւոր՝
ընդ աշակերտօքն. և զերկնից թա-
գաւորդ՝ ընդ մի ծերունոյն․
զայլոց ծընունդն ընդ իմ՝
ծնունդ որոմայնին․ ո՛չ կարեմ
փոխարկել՝ ես ամենևին։

Ձուկնք․ ժդ․

Յաղագս անմնդելոյն ի չհոգին
առ հայրն իւր․ և կրկին ածէ զորդըն
կենդանաց մօրն իւրոյ․ նա և նշա
նաց եղելոց։

Գլուխ․ ինն երորդ։

Եւ էր ժամ երրորդ
երբ՝ զնա՝ ի խաչ հանին․
զարարածոց ստեղծիչ՝
զմեր որդին․ և՛ ի ժամ վեց
երորդ՝ խաւարեալ երկ
րին․ եկաց մինչև՝ ի ժամ՝ ըն իննե
րորդին։

Արդ ընկալեալ գոչել՝ անդ զէլի
էլին. լամասաբաքթանի՝ բարձ
րեալն անքննին. և ի բարձրա
գոյն ձայն՝ ի վ(եր)այ խաչին. աղաղա
կեաց անմայրին՝ և եհան զհոգին.

✠ Նոյն ըզ կատարածն ասաց՝ անեա
ցուք մեծ կուսին. թէ որդի մարմն
քեր՝ առաջի վերկչին. զի յոր
ժամ աւանդեաց՝ առ հայր
ըզ հոգին. կայր մերձ առ պատ
ճանդան՝ ի բ խաչափայտին.

Յովհան ընդ նշման՝ եր մի՛շա
տիրելին. մաք ոեցեալ աշակերտ՝
որոտման որդին. և ըզկ բառն ող
բալ՝ գովեալ սրբուհին. բա
զում հառաչանօք՝ զորդին մա
ծին.

Ո՛վ տէր իմ և որդեակ, յոյժ ցանկա
լի. մի թէ վ(ա)ն սիրելին ըզբեղ

 յաղ

յաշխարհի․ ծընեալ և սընուցեալ
ո՛վ իմ՝ քաղցրալի․ որ գտաւըն տան
ջանօք՝ մեռար ՚ի յերկիր ։
Ըստ աշխատեաց քանին՝ սէր գար
բինելի․ և ըստ աղդելյն ինձ՝ ծեր
սիրեցելի․ առաւնց մահաւան լինիլ
ըզքեզ կարծեցի․ և ո՛չ ամենեքին՝
զըլրաճ քոյ կենի ․
Իսկ այժմիկ տառապեալս՝ ըզ
մահ քո տեսի․ զոր ո՛չ պիլդ նը
մանն՝ կրեցեր ՚ի մարմնի․ պիլ ըզ
մահապարտից՝ առեր իւրոյլի․
և զանօրինաց մահն՝ ըրդեակ նա-
զելի ։
Ո՛վ տէր իմ և տէր՝ և քաղցրիկ որ
դի․ խոնարհ և հեզ գառնուկ՝
տածօղ աշխարհի․ փոխանակ մե-
ռելոց՝ զորս մարդկան ազգի՝ յա-
րուցեալ կանգնեցեր՝ յո՛յժ վաղ
վաղակի ։

Ս՟րբ և փոխան լուսոյն՝ զոր ե-
տուր կուրայ. մատնեցէր զան-
ձինքն՝ ի մահ տանջանաց. և այս
պիսի մահ՟ամբ՝ ով արքայդ փա-
ռաց. կափուցէր զաչսքո՝ ով
դու կեանք կենաց.

Որ ըշհամբերց լեզուա՝ որդեակ
միածին. արձակեցեր բազմաց՝
բըժիշկդ երկնային. ի խօսելոյ լը-
ռեալ կաս այժմ՝ ի խաչին. և ա-
ռնցբարբառոյ՝ դու ամենեքին.

Որ ըշգօսացեալ ազ՝ ձեռն ի
մէջ մարդկան. առողջացուցեր
դու՝ որդեակ պատուական. բա-
րունակաձևքո՝ բազուկք ած-
եան. արդ ի խաչափայտին՝ յոյժ
բևեռեցան.

Որ ևգընալ որդեակ՝ անդամա-
լուծին. պարգևեցեր անձան՝

գըթութե՜ քոյին. տեսանեմ արդ
կապեալ՝ զքո զոտս ՚ի խաչին. և
չարայըն ձեռօք՝ բևեռեալ ՚ի
նմին.

Որ խոստանայիր տալ՝ ըզ ջուր
կենդանին. բաղում ծարաւլըր
դեան՝ որդեակ միածին. այսօր
պապակեալ մեռար՝ ընպելով զլե
ղին. և կարօտի՜ ջըրոյն՝ ՚ի վերայ
խաչին.

✠ Ո՜ղէ ողորմ ցաւօք՝ զայս ա՜ծ
տիրուհին. պաղատեր և կոծէր՝
զանընըրման որդին. և խուր յորդ
արտասուօք՝ զդառըշապար նորին.
թանայր և բարբառէր՝ ասելով
նըմին.

Աւաղ ցըրիկ և ողորմած՝ որդեակ
և անգին. հեզ և հանդարտ որ
դէ՜ ՚յս միածին. մօրըս. միայն որ

 դեակ՝

դեակ՝ և տէր անզգոննին. եւ մնի
Թարութն՝ իմ բոլորովին.

Վա՜յ որդանդիս իմոյ՝ որ ըզ-
քեզ տարի. եղո՜ւկ ըստեանց ի-
մոց՝ որ դիէցուցի. վա՜յ իմ ա-
չացս որ զքեզ՝ տեսի բաղձալի.
վա՜յ ականջացս իմոց՝ որ զձայնդ-
լսեցի.

Հա՜ղ բերանոյս որ՝ զքեզ համ
բուրեցի. եղո՜ւկ շըրթանցս իմոց՝
որ աղերսեցի. վա՜յ որ խօսակ ցե-
ցայ՝ լեզո՜ւիս ո՛վ որդի. եղո՜ւկ բե-
կեալ բազկիս՝ որ ըզ-քեզ բարձի.
Ո՞ւր այլ ո՛չ երևիս՝ մօրս ո՛վ բաղ-
ձալի. և այլ ո՛չ եւս ասեմ՝ մայր
իմ սըրբուհի. այլ ո՛չ ահետեն
ինձ՝ տէ՛ր իմ ցանկալի. եթէ եկն
որդին քո՝ ո՛վ իմ սիրելի.

Վա՜յ ինձ մօրս քոյ՝ ո՛ անձ որդի.

ածո՛ղ իմ վր շռայեալ՝ անձինս
անէ՛նչալի. ահա թող մայրդ քո՝
այսօր մեռանի. ահա թող ծած-
կեն զիս՝ խորքըն խաւարի։

Ահա թող գընամես՝ ի խորս
անդընդոց. թող մըթանայ այժմ
ինձ՝ լոյսն աշխարհայնոց. ահա
ակն թող տիրէ՝ խաւար դըժո-
խոց՝ աշացըս արեւ՝ տէ՛րդ արա-
րածոց։

Յուսինն՝ ի լըոյ լուսոյն՝ այսօր
թող սպառի. եւ աստեղք թօթա-
փին՝ յերկնից իւրոմէ. թող եր-
կինքն այսօր լայ՝ քոյ վն՝ ո՛վ որ-
դի. եւ երկիրս ամայէ՝ ինքեամբ
ուժգնակի։

Որ ըղձքս կատարածդ՝ այսօր եւս
տեսի. զորջնեցեալ ըղպըտղոյդ՝
իմ որովայնի. այլ եւ զքեզ ըեւե

ռեալ՝ իմաստու փայլիւ. կայսեն
տեսողաց՝ նախատեալ յայտնի:
Ո՛վ որդեակ իմ յո՛ մօրըս միա-
ծոր. ո՛վ աչացս իմոց լոյս՝ անծ-
ահաւոր. ո՛յ գեղազարդ աչեր՝
անհըմանաւոր. այժմ ՚ի խաւեսա-
նելոյ՝ չիջամբ զօրաւոր:
Ո՛յ գերագոյն գըլուխ՝ գանգ-
րահեր գովեալ. իբրև ըզմեռե-
լոյ՝ եղեր խոնարհեալ. ո՛յ ոսկե-
թել մօրուս՝ վարդագոյն պըճ-
նեալ. որդնագոյն ներկեցար՝
արեամբ թաթաւեալ:
Ո՛յ հրաշագործ լեզու՝ բար-
բառդ օրհնեցեալ. դու այժմ ՚ի
խօսելոյ՝ կամայ յո՛յժ լռեցեալ.
ո՛վ սքանչելի բազուկ՝ բարձրե-
լոյն պատուեալ. արդ ՚ի ներգործե-
լոյ՝ եղեր դադարեալ:

Նա գեղեցիկ յուսոյ՝ գարշապար
օրհնեալ. յերթ ևեկս այսօր՝ ե
ղի՛ր խափանեալ. ա՛յլ զհարձագեղ
տեսակ՝ կուսածին ծաղկեալ.
զի՛ մի՛րդ թառամեցաւ՝ գոյնդ
պայծառացեալ.

✠ Նաև մեք զո՛րբըն լացցուք՝ ան
ևեալ զերկուսին. զանկեալն՝ ի գե
տի՛ն թէ՝ զմեռեալն՝ ի խաչի՛ն.
ըզ խոնարհիլ գլխոյ՝ որդւոյն
՚ի փայտի՛ն. թէ ըզ կածուածըն
մօրն՝ ՚ի խաչատանջանի՛ն.

Ըզ ատեսն ողորմելի՝ որդւոյն ՚ի
խաչի՛ն. թէ զկըսկըծոյ գըլ
խի՛ն՝ ՚ի խաչատանջանին. զհոգւով
խոցեալն ու ժգին՝ մաքուրաբրու
հի՛ն. թէ ըզ սըրով խոցեալն՝ ՚ի
վերայ փայտի՛ն.

✠ Որ ահա վարագոյր՝ հերձաւ

Ճարին. և տարերք ամ՛ ՝ի հաստատու-
թին. վ՛ս յի՛ մահճան՝ ի վ՛ր խա-
չին. և ի վ՛ր գովեալ՝ որ ամ՛ ած-
նին:

Բանզի ոպ՛ հովիւն՝ որ հարեալ
լինի. տարակուսին ոչխարք՝ նո-
քին ի հովուէ. և աշակերտքն ող
բան՝ վարանմամբ սրտի. երբ
կեանք վարդապետին՝ խաւարեանց
զբրածի:

Տէր տանըն մեռանի՝ ընտանի
քըն լան. իշխանըն մեռանի՝ իշ
խեցեալքն ողբան. զօրաճարն ան
կանի՝ զօրքն յետըս դառնան. և
յոգւոց հանելով՝ սաստկագին
կոծան:

Երբ տէրըն մահանայ՝ ծառայ
քըն թախծին. երբ արքայն մե-
ռանի՝ մարդիկ սասանին. և գառ

նա

նագոյն ողբով՝ յոյժ սըգաւո
րին. և աշխարհ ամ՝ խըռովի
բնաւին ։

Սոյնպէս այսօր տէրըն՝ տէ
րանց մահացաւ . և արքայն ար
քայից՝ մարմնով խաչեցաւ . այ
սօր արարածոց՝ խնամօղըն մե
ռաւ, քս՟ ած՟ ըն մեր՝ տանջանօք
մեծաւ ։

Ս որոյ ամ՝ տարերք սարսե
ցան. ընդ մեռանիլ ստեղծչին՝
նաև խռովեցան. և սուգ առեալ
այսօր՝ սըգաւորեցան. և հաղորդ
գոլ վըշտաց՝ տեառըն կամեցան.
Զի զլոյսն իւր արեգակն՝ խս
պառ մերկացաւ . և լուսին՝ ՚ի
ներքոյ՝ երկրի մըթացաւ. և ՚ի
քըթթել ական՝ եկեալ սըլացաւ.
Եյարեգակն ՚ի վեր՝ շուտով մեր
ձեցաւ.

Հաստատութիւն երկրիս՝ շարժե-
ցաւ ուժգին. և սիւնք նորա
յերկրի՝ ներքոյ դողային. այս-
պէս չարչարանաց՝ իւրեանց ու-
րարչէին · գոլով հաղորդակից՝
տանջեալ լինելին.

Եւ և վէմք մեծամեծք՝ յեր-
կուս պատառեալ. յահէ ահ_որ
դաւոյն՝ դողային սարսեալ. և վա-
րագոյրն որ էր՝ ի վերուստ կա-
խեալ. ցելաւ՝ ի տաճարին՝ յեր-
կուս բաժանեալ.

Ոչ թէ ամենեքեան՝ արարածք
նորին. ոչ կարացին տանել՝ մա-
հու անմահին. այլ սուգ յո՜յժ
մեծագոյն՝ առեալ ողբային. զա-
րարօղն իւրեանց՝ զորդին միա-
ծին.

Այս աստուածածինն՝ մէ ծընող-

նորին . զի մարդ տանիլ կարէր՝
անչափ աղետին. և այն զի արա
րածք՝ ոչ ծանեան նախկին. զի
կուսէն մարմնացեալ՝ զմեծն ան
քննին.

Ո՛յլ նա էր ընդ նոսին՝ յառաջ
ծանուցեալ. արարչութեն իւ
րով՝ յանմարմնոցն օրհնեալ . ոմ
նամ ինչ՝ է՛ նոյնա եղեալ . այս
ինքն որդուոյն տան՝ յօհաննեան
ընտրեալ.

Իսկ մայրն որ յղացաւ՝ ընդ նա
յարգանդին. ծնաւ և անոյց կու
թամբ՝ մաքուր սիրուհին. այա
ո՛րքան մեծ է՝ սուրբ սրբոյ նո
րին. և խնամ անստանելի՝ ցաւ
նորա անձին.

Դաւ հայր և հոգին՝ այժմ
հաղորդէին. որդիութեն տան

ջանաց՝ որդւոյ միածնին. ՚ի փըր
կութե պատճառաւ՝ ազգի մարդ
կային. զի ազատել ըզմեր՝ բնու
թիւս կամէին ։

Այլ եւհրեշտակըք որք՝ էին
ծանօթ լեալ. ՚Ն նորէնութեան
փըրկչին՝ զոր եւ ինք տեսեալ.
յայնժամ մեծ ուրախութե՝
էին կըցորդեալ. չարչարանաց
նորին՝ եւըզգաճորեալ ։

Այսպէս եւաշակերտք՝ տն̃ ա
մենեքին. եւ իւղաբեր կանայք՝ ըն
բոլորովին. անմխիթար սըգով՝
վարանեալ կային. լային եւ կոծ է
ին՝ զորդին միածին ։

Վն̃ որոյ թէ այսօր՝ որք ըզ
դոյ նոցին. ընկերակից լեալ՝
ուրախութե անձին. եւ արտա
սուս հանցեն՝ ՚ի սէր միածնին.

վասըն մահճաննի՝ լալով դառ-
նագին ։

Ա՛ւ մեղաւորք եւս են՝ բայց ե՛ն
զղջացեալ։ աներկբայ եղեցին՝
մի՛շտ հաւատացեալ։ Թէ զիւ-
րեանց զարտասուսն՝ ընդունի
հեղեալ։ փոխան ո՛չ հեղելոյ՝ շատ
աճուրց անցեալ ։

Ո՛ր ըզ նոցա զղջումն՝ ընկալ
ցի ինքնին. զմեր ըզ յանցանս՝
քաւելով նոցին. զի եւ զամենե-
ցունց՝ մաքրեսցէ հոգին. ՚ի
յամ՛ մեղաց՝ միածին որդին ։

* Տունք խէ ։

*Յաղագս իջուցանելոյ զՅս՟ ՚ի խա-
չէն. եւ յաղագս վերստին շարժման
՚ի յողբ մօրն ՚ի վ՟ սիրելի որդւոյն
իւրոյ. նա եւ վ՟ թաղմանն նր՟ ։

*Գլուխ. Տասն երորդ ։

 Իսկ

✠

Ակնախանձոտ հրեայքն
տալով աղաչեալ. զհաճա
նօղըն չարաց՝ պիղատոս կո
եալ. զի զնա բարձցեն ըզ
բարձ՝ նորին խորտակեալ.
քանզի ուրբաթ էր օրն՝ որ է բօթ
կոչեալ.

Օի մի՛ ագանիցի՝ անդէն ՚ի
խաչին. մինչ ՚ի շաբաթ մարմինն՝
յն փրկչին. իբրև եկին առնա՝
զինուորքն և տեսին. զի էր այն
ինչ մեռեալ՝ ոչ խորտակեցին.
Բայց ումն՝ ՚ի զինուորաց՝ տի
գաւ զկող փրկչին. խոցեաց և
ել արիւն՝ և ջուր փութովին.
այս եղև զի լըսցի՝ գիրն որ
ասկանորին. թէ մի՛ ոսկր նո՝
փըշրեսցի բնաւին.

Մի՛ զպարտիսս եւ՝ առնահայ
եսցին. փոխան կաքաւելոյն՝ ասե
լի գլըրին. եւ ի վերայ նորա՝ կոծ առ
ցեն ուժգին. եւ աշխարեսցեն
յոյժ՝ ի վերայ նորին :

Լաւկ ծածկինն ասա՝ դար
ձեալ ողբս առնել. ի վերայ միած
նին՝ եւ աաէր գոչել. ի վերայ որդեակ
իմոյ՝ զառն անմեղ զենեալ. զի
որդ ծնկեցար այժմ՝ ոչխարը
օրհնեցեալ.

Ո՞վ մխիթարեսցէ՝ զիս յայսմ
աշխարհի. կամ, ո՞վ սրբոյ իմոյ՝
փարատիչ լիցի. որ զքեզ առեալ
խլեցին՝ յինէն ոխերելք. եւ հան
դերձ իմ աչաց՝ խաչեցին յայտնի.
Ող լոյս արեւուն ինձ՝ այսօր
խաւարի. Թող շիջանին եւ պարք՝
աստեղաց երկնի. որ բեւեռեալ

ընդ քեզ՝ ՚ի խաչին տեառն․ և ընդ
գլուխդ ՚ի խոնարհ՝ յանձնել
զքո հոգի։

Ո՛հ թէ թողոյր ինձ զիմ առ խաչդ
հասանել․ ո՛հ թէ լինէր ինձ
փոյթ՝ ՚ի քեզ ժամանել․ ընդ ձեռս ա-
րարչագործ՝ անձնամբ համ-
բուրել․ և ընդ արեան քոյ զիմ՝
արտասուս խառնել։

Ո՛վ անողորմ զինուորք՝ ինձ ողոր-
մեցէ՛ք․ և ընդ միածնին իմ՝ յի-
նէն մի՛ հանէք․ ա՛ւք ընդ մարմին
որդւոյս՝ և զիս մի՛ նեղէք․ փոխան
իմս արտասուաց այդ՝ ոյր առ իթ եղէք։

Ո՛հ յոհաննէս առիս՝ ե՛կ իմ
սիրելի․ ե՛կ միածնիս սիրուն՝ ա-
շակերտ արդ՝ զի առեալ արտաս-
ւօք՝ զտեարքն ցանկալի․ և ողջու-
նեալ դիցուք՝ ՚ի գերեզմանի։

Ո՛վ դու միայն որդեակ՝ ան-
բեղին Նորին. որ դու միայն եղեր՝
վըշտակից Նըմին. զի թողին
պըլքն ըզնա՝ և փախեան ուժ-
գին. տալով կեր գազանաց՝ զոր-
դեակս միածին։

✠ Իսկ ապա եկն յովսէփ՝ զնա
պարգև խընդրել. որ եղելոցըս
շնորհ՝ բաշխէ ա՛նարգել. և մա-
քուր կըտաւօք՝ այսօր զնա պա-
տել. որ ծածկէ զփառաց լոյս՝
տէրըն որ ՚ի խաչ ել.

Բանն որ զամենեցուն՝ բանս
ըստեղծանէ. ՚ի բարբառոյ բա-
նից՝ նա այսօր լըռէ. որ բոլոր ըզ-
գայնոց՝ շունչ ինքնին շնորհէ՝
այսօր հոտոտելեօք՝ ո՛չ բնաւ
տարբերէ։

Ո՛վ օրհնեալ աջն որ զանդունդս՝

յայտնի նըկատէ․ յովսէփ ձե_
ռօք խուրովք՝ որդ կափուցա
նէ․ զունկն որ լըռեալ շըրթանց՝
յարաժամ լըռէ․ դիպ՜ած մա_
հուն այսօր՝ զայն խըփուցանէ ։

Օ արարչագործ ձեռն որ՝ զեր
կինս հաստատեաց․ երկիզայինդ
այսօր՝ յո՛յժ պարա՜անդեաց ․
զոտըս նորին որ է՝ օդ վերաթե
եաց․ որկար բնութի՟ն այժմիկ՝
կըտաՃով կապեաց ։

✠ Խունկս և զըմուռս որ քեն՝ օ_
րինակ թաղման․ բերին անբիծ մար
մնոյն՝ և անապականին․ որոյ եթերն
աւ՝ թէ է՛ օթարան ․ եդա՜
մարմնով՝ ինոր՝ փորեցեալ տա_
պան ։

Իմով որ մերձ եդեալ՝ տապա
նի դըրան․ զմէ՛ծ արգելին ըզ

գլուխ՝ անկեան պատուականն. և
զպայծառ արեգակն՝ անըստուե-
րական. ծածկեն ՚ի գրի այսօր՝
յոյժ նըշանական։

Իւրացն ամենեցուն՝ անքուն պա-
հապան. մահճամբ նընջէ այսօր՝
՚ի նոր գերեզման. և որ երկինք
նըմա՝ ո՛չ են բաւական. կըլ քի
մարդկամբ յայրին՝ անդ պարագ-
րական։

Համանդամայն որով՝ մարմինք
մարդկան. յառնեն յապայ ձայնիւ՝
նորին փըրկական. ինքըն մեռեալ
մահճամբ՝ տէրունիական. կայ ՚ի
բանտին այսօր՝ խորդըմ ուխական։

Զօրք վերինք՝ յորժամ որք սար-
սին. զինուք պահեն այժմիկ՝ ազ-
գըք մարդկային. և ողորմութեց
մերոյ՝ ընծայից բարձողին. ասա
տիկ ողբ ով

կանայք՝ իւղս անուշս բերին։
✠ Իսկ շարժեցաւ արդ. եւ՝ ի
յողք ԺԲ նոսին. մայրն իւր լալով
զանուքի՝ որդւոյն միածնին. եւ երբ ե
տես եղեալ ի դերեզմանին. դա
լարեցաւ աղիքն՝ ի յորովայնին.
Ահա անմխիթար եմ արդ մինա
ցեալ. ահա լի՛ եմ վըշտօք՝ մայ
րըս տառապեալ. զի դիտեմ ի
փառս՝ իւր որդւոյ նըստեալ. իսկ
այժմ ի վիմի գերեզ՝ տեսանեմ
եղեալ։
Ահա խաւար է զիս՝ սաստիկ այս
շարեալ. տեսանելովս այսօր՝ գերեզ
ո՛րդեակ մեռեալ. եւ զանմահ
ածդ ի հող՝ մահու խոնարհեալ.
եւս եղկելի մայրս՝ քո կամ վըշ
տացեալ։
Ո՛չ թէ այցելութի՝ տանես

 ինձ

ինձ դարձեալ. ո՛չ թէ ըլնուս
ըզ բան՝ հրեշտակին յայտնեալ.
արդեօք կոխեա անմեղդ՝ զմահըն
բըռնացեալ. ևտաս կըրկին ան
գամ՝ զքեզ ինձ յարուցեալ։

Ձուկն. ԻԸ.

*Մաղերս առ խաչեալն Աստուած.
առեալ ինչ ՚ի նիւթոյ, մեկնողա
կան բանից։

Ձուկ արդ այսու հետև՝
բանս այս մկրտական. որ մա
ըլն տանջանաց՝ փըրկչէն
և մահհան. վերադարձի
բանին՝ յոյժ. աղերսա
կան. առ խաչեալըն Ած՝
բանըն հայրականն։

*Մաղթեմք առ քեզ յ՚Յ՛՝ միա
ծին որդի. կենդանարար Ած՝
փըրկիչդ աշխարհի. որ ՚ի հայրա

 կա

կանէ՝ ծոցոյ անհասի. խոնարհե
ցար յաղագս՝ մարդկային ազգի.
Արդ ըզ մեզ բարձրացեալս՝
հպարտութե՟ չարին. խոնարհե
ցո՛ յանձին՝ ամ՟ հոգւովքոյին.
զի մի՛շտ ՚ի լուսաւոր՝ պատուի
րանս քոյին. կացցուք այնու սէ֊
րով՝ մեք ամենեքին.

[illegible]ա՛կերտ անպարտ դու որ՝
կապելոյն փոխան. յանօրինաց կա֊
մա՛՝ կապեցար ՚ի բռւան. որով
լուծեր զկապանս՝ մարդոյն նախ
նական. լո՛յծ ըզ մեզ ՚ի կապից՝
մերոց հոգեկան.

[illegible]աղոտուկ հրեից ՚ի ձեռս՝
կացեր յատենին. որ փոխանակ
մեղաց՝ ադամայ նախկին. ՚ի յերկ
րորդ գալըստեանդ՝ փառօք հայ
րենին. մի՛ լինի ցիմք դատեալ՝ ՚ի
քեն մեք կըրկին.

Ի մէջ չարաց որ թքով՝ եղեր կատակեալ. յաղագս պատկառա-նաց՝ ադամայ պատրեալ. ջնջեա՛ զամօթ մեղաց՝ զոր մեք եմք գործեալ. զի որով երեսք մեր՝ յոյժ եղեն ծածկեալ։

Ի՛աբունի մեծ հաւեր՝ ներբե-ցեր հարին. որ պղծալի ձե-ռօք՝ քեզ ածեալ դանին. զե-րեսս հարկանելով՝ զաներեւու-թին. հեռացո՛ ՚ի մէնջ միշտ՝ եւ ընկլո՛ ուժգին.

Որ զծիրանական՝ հան-դերձքոյ զգեցեալ. եւ զկար-միր քղամիթ՝ զա-ձամբզ ար-կեալ. նախատեցար ՚ի ձեռս՝ զինուորաց մոլեալ. ո՛վ որդի աստուծոյ՝ երկնաւոր բարձ-րեալ։

Սըրբեալ հոգւոյ մերոյ՝ մե-
ղօք զքուրձ արեան. ՚ի մէնջ մեր
կեա՛ փութով՝ ըզ կարմիր որ
դան. և ագո՛ ըզ երկնայինն՝ խնա
մոցդ սատաածեան. զոր ագու-
ցեր յառաջ՝ մարդոյն նախնա
կան։

Երի՛ց ըստեղծ ողջիդ՝ ՚ի ծունր
ապաշանման. իջեալ խոնարհ աւնէ
ին՝ յո՛յժ ծիծաղական. ընդ որ
զորս երկնայինք՝ լեալ ՚ի հեաց
ման. մինչ երկներ պագանեն՝
անհի՛ւ ստորականն։

Մնուին զամօթ՝ մեր հօրըն
նախնին. զի այնու ընչեցեալ՝
՚ի քո մէջ անձին. և զամօթ մեր
հոգւոյ՝ մեղաց կամօքն. որ
ծակեա՛ այժմ ո՛վ տէր՝ յն միա
ծին։

Լա և փոխան փրկչոյ՝ մեղաց
հօր նախնեաց. որ բուսաւ ՚ի մեզ
եւ՝ անիծիւք նորին. պտուղ
՚ի փշոց գլխոյդ՝ զոր բոլորէին.
բարձողիդ ըզմեղաց՝ փուշ բո-
լորովին.

Ի քէն հայցեմք խնդրեմ՝
զփուշ մեղաց մերոց. զոր չարն
եհար ՚ի մեզ՝ թշնամին հոգ-
ւոյ. և ողջացո՛ ըզմեր՝ խայթ-
ւած վիրայնոց. զի հետք խոցեց
մեղաց՝ ջընջեսցին մերոց:

Սրբարանէր տէր որ այժմ ՚ի
վերայ խաչին. բարձրացար և
բարձեր՝ զանէծս մարդկային.
և բացանէր ըզմեր՝ բնու թե՛ թըշ-
նամին. անձառ գըթութե՛ քով՝
՚ի խաչափայտին.

Ընբէ՛ծ պահեա՛ ըզմեզ՝ զօ-

րութեամբ նորին ։ ու՛ք նշանի
քոյոյ՝ ամենայաղթին. և՛ ի յարևե
լոյ՝ ի ծագիլ նորին. պայծառա
ցո՛ զհոգիս՝ մեր լուսով քոյին ։
✠ԱՅ կոյս մայրդ որ կոծէր՝
զքեզ բախմամբ կրծին. ի մէջ
անօրինաց՝ ի դողդոթային. երբ
լուեր զարբաւ՝ ծարաւոյ քոյ
ին ։ Թափէր զարտասուսն իւր՝
յաչաց ի գետին։
✠Տո՛ւր և մեզ պարգևա՛ հե
ղուլ ցածածագին ։ յո՛րդ արտա
սուս յաղագս՝ մեր զաղէր ան
ձին. զի լուծանցուք զյանցանս՝
անձանց կամովին. և պաղատ հոգ
ւոց մերոց՝ հանդերձի բնաւէ ին։
✠Լո՛ւր անմեղ որ փոխան՝ խայ
բոյ համեղին ։ և մահացուցա
նող՝ յոյժ դառնագունին. Ձա

շահեցեր կամաւ՝ ըզխառնեալ
ըլեղին. և՛ ի ծարաւութե՝ զքա
ցախ դառնագին.
Որ այժմ ընդ դառնութե՝
թունաւոր օձին. զոր ՚ի հոգւոյ
մասունս՝ եարկ թըշնամին. հեր
քեա՛ ՚ի բաց ընդ նա՝ և շարկօղ նը
րին. զի՛ անէրդ ՚ի հոգւոյս մերըքաղց
րացի ուժգին.
Նացձուն դիւհին զօղմամբ՝
մեծ ձայնի քոյին. շիջեալ կար
ծանեցաւ՝ ՚ի կենըլն ելին. արդ
բարձրացո՛ ընդ մեզ՝ սիրովդ երկ
նային. առնել յա՛ր և պահել՝
զպատուիրանս քոյին.
Պերափայլ սբ՛ մարմնովդ՝ որ
՚ի խաչապանի. եդար հծութեդ՝
անբաժանելի. ան քա՛կ պահեա՛
զհոգիս՝ մեր ո՛վ բարձալի. յերկ

Նայի՛ն սիրողքդ՝ մի՛շտ յայսմ կեն-
ցաղէ։

*Ս. քեզ փառք յաւիտեանս։
Ամէն։

Թուական տպեցման գրքոյս։

*

*Հաշիւ լողականացն՝ որք
Տէրամէ կոչեալ. անծ-
նական համարով՝ լեցի ամենեցեալ.
եւերկեակ յոբելեան՝ եւ եԹ յա-
ւելեալ. միասցէ ընդ նոյն՝ հա-
մաքուզեցեալ։

*Ուղղու. Թի սխալեցեալ բառից։

*Առաջին Թիւն զհամար Թղթոյն
ցուցանէ. եւ երկրորդն զտողն։
7.9. Թէ որ. ուղիղն. Թէ զոր.
33.10. յաղագս Նդ. ուղիղն. Նր.
Եւ ի 14 տողն նոյն Թղթոյ. մեղան-
չէր. ուղիղն. մեղանչէր։

45. 9. չը ունէիր. ուղիղն. ոչ ու-
նէիր։ Նայց զայս սխալս, մինչ
ի կողմն. 300. թուղթն, իմացեալ
ուղղեսցուք.

46. 16. ի մէջ. ուղիղն. ի մէջ.
55. 19. միածին. ուղիղն. միածնին։
66. 8. արմացեալ. ուղ. զարմացել.
90. 8. ընպելով. ուղիղն. ըմպելով.

* Յիշատակարան։ *

Օգնականութեամբ ամենայաղթ
խաչեցելոյ փրկչին մերոյ՝ սրբ
ել եւ աւարտեցաւ տպուածս փոք
րիկ մատենիկանս, ի նոյեմբեր
ամսոյ. 8. Այսուհետև յիշել խնդրեմ
զաշխատասէրս գործոյ տպեց
մանս. Տր. Դ. Ն. Կելեթն. զՊետ
րոսն. եւ զԱբրահամն։
Եւ դուք որք յիշէք. յիշե
ցեալ լիջիք ի քս և ամէն.